

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
Факультет економіки моря

Кафедра менеджменту



«Допущена до захисту»
В. о. завідувача кафедри
_____ І.В. Сіренко
«__» _____ 2021 р.

Кваліфікаційна робота

на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
на тему: Шляхи вдосконалення фінансового планування на підприємстві

Виконав: студент _____ групи
_____ Ткаченко О.Л.
(підпис)

Керівник роботи:
_____ К.е.н., доцент
(посада, науковий ступень вчене звання)

_____ Сергійчук С.І.
(підпис)

Миколаїв – 2021 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Факультет економіки моря

Кафедра менеджменту

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Освітня програма «Менеджмент організацій і адміністрування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

_____ Н. В. Гришина
(підпис)

«____» _____ 2021 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Студенту _____ Ткаченко Олені Леонідівні
(прізвище, ім'я по батькові)

1. Тема роботи Шляхи вдосконалення фінансового планування на підприємстві

Керівник роботи к.е.н., доцент Сергійчук Сергій Ілліч,

Затверджені наказом ректора № 465-уч від «04» червня 2021 року

2. Термін подання роботи: 17 червня 2021 р.

3. Вихідні дані по роботі: матеріали практик, навчальні, наукові видання, публікації в періодичній літературі та Інтернет, власні дослідження автора, звітність підприємств

4. Перелік питань, що належать до розробки (найменування розділів) розглянути теоретичні основи фінансового планування виробництва; провести аналіз фінансово-економічної діяльності в ТОВ «Клімат-Сервіс»; запропонувати напрямки удосконалювання фінансового планування на ТОВ «Клімат-Сервіс», оцінити стан охорони праці на підприємстві

5. Перелік презентаційних матеріалів загальна схема управління фінансами підприємства; структурна схема фінансового плану; структура активу балансу; структура пасиву балансу; визначення прибутку підприємства; план доходів і витрат підприємства на I квартал 2020 року; визначення порога рентабельності; розрахунок запасу фінансової міцності, граничного прибутку та сили операційного важеля

6. Консультанти розділів роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
4.Охорона праці	Мозговий А.М., доцент кафедри		

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва етапів роботи	Терміни виконання етапів роботи	Примітка
1	Визначення наукового керівника роботи	04.02.2021	
2	Вибір теми роботи та її узгодження її з науковим керівником	04.02.2021	
3	Складання попереднього плану роботи, узгодження його з науковим керівником	04.02.2021	
4	Затвердження теми роботи	04.06.2021	
5	Проведення досліджень	11.06.2021	
6	Опрацювання та викладення результатів досліджень	15.06.2021	
7	Оформлення кваліфікаційної роботи	16.06.2021	
8	Подання рукопису кваліфікаційної роботи, презентаційного матеріалу на попередній захист	17.06.2021	
9	Подання роботи рецензенту та отримання рецензії	20.06.2021	
10	Захист роботи перед атестаційною комісією	За графіком	

Студент

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ініціали)

Керівник роботи

АНОТАЦІЯ

Ткаченко О.Л. Шляхи вдосконалення фінансового планування на підприємстві (за матеріалами ТОВ «Клімат-Сервіс»)

Дипломна робота на здобуття кваліфікації бакалавра з менеджменту. Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, Миколаїв, 2021.

Дипломна робота присвячена удосконаленню фінансового планування на підприємстві. Розглянуті теоретичні аспекти фінансового планування на підприємстві; проаналізовано систему показників оцінки фінансового стану підприємства та методи фінансового планування та їх зміст; представлено структурну схему фінансового плану підприємства.

Розкриті особливості роботи ТОВ «Клімат-Сервіс» та проведено аналіз його фінансового стану, в тому числі аналіз балансу підприємства, аналіз звіту про фінансові результати підприємства.

Розроблено поточний фінансовий план підприємства ТОВ «Клімат-Сервіс». Запропоновано створення сучасної системи управління фінансами, заснованої на розробці і контролі виконання ієрархічної системи бюджетів підприємства. Запропоновано впровадження операційного аналізу фінансів підприємства ТОВ «Клімат-Сервіс».

Ключові слова: фінанси, фінансове планування, системи бюджетів, управління фінансами.

THE SUMMARY

Tkachenko O.L. Ways of improvement of financial planning at the enterprise

Graduate work for obtaining a bachelor's degree in management. National university of shipbuilding of a name of admiral Makarova, Nikolaev, 2021.

The thesis is devoted financial planning improvement at the enterprise. The considered theoretical aspects of financial planning at the enterprise; the system of indicators of an estimation of a financial condition of the enterprise, methods of financial planning and their maintenance is analysed; the block diagramme of the financial plan of the enterprise is presented.

The opened features of work of LLC "Climate-Service " also is carried out the analysis of its financial condition, including the analysis of balance of the enterprise, the analysis of the report on financial results, the analysis of liquidity and solvency of the enterprise.

The current financial plan of the enterprise of LLC "Climate-Service" is developed. Creation of a modern control system by the finance based on working out and control of performance of hierarchical system of budgets of the enterprise Is offered. Introduction of the operational analysis of the finance of the enterprise of LLC "Climate-Service " is offered.

Keywords: the finance, financial planning, systems of budgets, the operational analysis of the finance.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ ВИРОБНИЦТВА	10
1.1. Сутність і зміст фінансового планування виробництва	10
1.2. Система показників оцінки фінансового стану підприємства.....	17
1.3. Методи фінансового планування та їх зміст.....	21
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ТОВ «КЛІМАТ-СЕРВІС».....	29
2.1. Аналіз господарсько-фінансового стану ТОВ «Клімат-Сервіс»	29
2.2. Аналіз балансу підприємства ТОВ «Клімат-Сервіс».....	32
2.3. Аналіз звіту про фінансові результати ТОВ «Клімат-Сервіс».....	38
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ТОВ «КЛІМАТ-СЕРВІС».....	41
3.1. Розробка поточного фінансового плану ТОВ «Клімат-Сервіс»	41
3.2. Впровадження операційного аналізу фінансів ТОВ «Клімат-Сервіс».....	46
РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ	57
4.1. Аналіз небезпечних і шкідливих факторів при роботі на ЕОМ в фінансовому відділі	57
4.2. Розрахунок системи штучного освітлення в фінансовому відділі ТОВ «Клімат-Сервіс»	63
ВИСНОВКИ.....	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	69

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний період економічного розвитку супроводжується трансформацією системи управління підприємства для виходу з фінансової кризи, тому необхідною умовою для досягнення цієї цілі є постійне удосконалення управління фінансової системи на основі усебічного використання досягнень науки, техніки і передового досвіду. Велика увага приділяється теоретичним і практичним проблемам фінансового планування, його становленню і розвитку.

В умовах ринкової економіки управляти фінансами надзвичайно важко без фінансового аналізу, визначення фінансового стану підприємства, аналізу і розрахунку фінансових ризиків, а головне, без фінансового планування, що підтверджує актуальність вибраної теми дослідження.

Вивченням проблем фінансового планування виробництва займалися багато вітчизняних і зарубіжних вчених: Балабанов І.Т., Бланк І.А., Бухалков М.І., Герчикова І.Н., Ефимова О.В., Мазурова І.І., Стоянова Е.С., Уткин Е.А. Дослідження, висвітлені у наукових та методичних публікаціях цих вчених, значимі, але в них недостатньо розкрити особливості фінансового планування на малих і середніх підприємствах.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота виконана за планами науково-дослідної роботи кафедри Менеджменту Факультету економіки моря НУК (тема: «Управління бізнес-процесами в умовах розвитку цифрової економіки та суспільства»).

Мета і задачі дослідження. Основною метою роботи є розробка рекомендацій щодо удосконалення системи оперативного фінансового планування на підприємстві, а також організації системи аналізу та планування грошових потоків на базі створення системи бюджетів підприємств. Реалізація останнього повинна сприяти встановленню належного рівня контролю над надходженням і витратою засобів, а також створити умови для вироблення ефективної фінансової стратегії.

Для досягнення цієї мети у роботі послідовно вирішені такі задачі:

– визначена роль та місце фінансового планування, як елементу

фінансового менеджменту;

- проаналізовані методи фінансового планування;
- розглянуті зміст та структура фінансових планів;
- виконаний операційний аналіз;
- визначений запас фінансової міцності підприємства;
- визначена початкова база для поточного фінансового планування.

Об'єктом дослідження є процес фінансового планування на підприємстві підприємство ТОВ «Клімат-Сервіс» та результати його поточної діяльності.

Предмет дослідження є сукупність теоретичних, методичних та прикладних аспектів розвитку фінансового планування на підприємстві ТОВ «Клімат-Сервіс» в сучасних умовах господарювання.

Методи дослідження. Здійснення дослідження роботи спирається на наукові концепції та теоретичні досягнення вітчизняних вчених. У роботі застосовано цілий ряд спеціальних методів, які дозволяють одержати кількісну оцінку окремих аспектів фінансової діяльності підприємства: горизонтальний аналіз – в процесі порівняння кожної позиції звітності підприємства з попереднім періодом; вертикальний аналіз – при визначенні структури фінансових показників з оцінкою впливу різних факторів на кінцевий результат; порівняльний аналіз - при аналізі показників підприємства порівняно з середніми показниками; факторний аналіз – при аналізі впливу окремих факторів (причин) на результативний показник за допомогою детермінованих (розділених у часі) чи стохастичних (що не мають певного порядку) прийомів дослідження, використовуючи при цьому методи аналізу та синтезу (при прямому факторному аналізі використовується власне метод аналізу, тобто роздроблення результативного показника на складові частини, при зворотному – метод синтезу, коли його окремі елементи з'єднуються у загальний результативний показник).

Наочне відображення динаміки показників розвитку об'єкта дослідження здійснювалось з використанням графічного методу. Для проведення комплексного аналізу застосовувались методи комп'ютерної обробки, аналізу та відображення інформації за допомогою програм Microsoft Excel.

Теоретичною та інформаційною базою дослідження є законодавчі акти України, нормативно-правові акти, сучасні теорії управління підприємством, наукові концепції, періодичні публікації вітчизняних та зарубіжних вчених, спеціальна економічна література, періодичні видання, дані Державного комітету статистики, Державного агентства рибного господарства тощо.

Практичне значення отриманих результатів. Основні результати дослідження були використані при проходженні практики на ТОВ «Клімат-Сервіс».

Особистий внесок здобувача. У дипломній роботі сформульовані та обґрунтовані наукові положення, розробки, висновки і рекомендації отримано самостійно на основі проведеного дослідження практичних аспектів здійснення фінансового планування в Україні та оцінки його ефективності на регіональному рівні. Аналітична частина виконана на основі статистичних даних підприємства ТОВ «Клімат-Сервіс».

Обсяг та структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота викладена на 72 сторінках та складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел (34 найменування), 8 таблиць, 7 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ ВИРОБНИЦТВА

1.1. Сутність і зміст фінансового планування виробництва

Фінансове планування виробництва є основною функцією фінансового управління, тому спочатку необхідно розглянути, як сучасна література забезпечує визначення цього терміну.

Так, у підручнику Л.Н. Павлової "Фінансовий менеджмент – це система, функціонування якої спрямовано на досягнення загальних цілей управління підприємством" [23]. Таке визначення сутності фінансового менеджменту практично не виявляє свого змісту і може розглядатися як будь-яка система управління: управління інвестиціями, інноваційним управлінням, виробництвом або операційним, управлінням, управління персоналом. Навіть визначаючи фінансове управління як систему, не приводить до розуміння сутності, оскільки яка система (або яка система) дане визначення не розкриває.

У підручнику "Фінансовий менеджмент: теорія і практика" за редакцією Є.С. Стоянової поняття фінансового менеджменту визначається як "... наука управління фінансами підприємства, спрямована на досягнення його стратегічних та тактичних цілей" [27]. Таке визначення, на наш погляд, також не розкриває зміст концепції, оскільки, по-перше, фінансовий менеджмент - це управління фінансами у перекладі, тому не правильно визначити сутність терміну через його переклад; по-друге, досягнення стратегічних і тактичних цілей підприємства є метою будь-якої системи управління, а не лише фінансовим управлінням. Єдина особливість цього визначення полягає в тому, що фінансовий менеджмент розглядається як наука.

В "Словнику-довіднику фінансового менеджера" І.О. Бланка поняття фінансового менеджменту визначається як "... система управління формування розподілом та використанням фінансових ресурсів господарюючого суб'єкта та ефективним обігом його грошових коштів" [5]. Це визначення більш детально описує предмет фінансового управління підприємством, але не стосується його

фінансової системи. Крім того, як вже згадувалося, фінансові (не тільки грошові) потоки є предметом фінансового управління.

Результати дослідження, на основі внутрішніх та зарубіжних підходах до визначення сутності фінансового менеджменту підприємництва (або фінансового менеджменту) дозволяють зробити наступні основні висновки:

1. Сутність фінансового менеджменту підприємства можна побачити трьома способами: як практична система, як наука, як дисципліна освіти. Для цілей дослідження ця сутність буде розглядатись лише в практичному аспекті – як система управління.

2. У рамках загальної системи управління, фінансовий менеджмент повинен прагнути до досягнення загальних стратегічних та тактичних цілей підприємства. Однак, як незалежна система управління, фінансовий менеджмент повинен полегшити реалізацію стратегічних та тактичних цілей, безпосередньо пов'язаних з фінансовою діяльністю підприємства. Системи спільних цілей підприємства та її фінансові цілі не повинні конфліктувати.

3. Як система управління, фінансовий менеджмент характеризується системою принципів, методів та технологій організації фінансової діяльності підприємства.

4. Предметом фінансового управління підприємством, у широкому сенсі, є його фінанси та фінансові відносини, а також у більш вузькому сенсі, це формування, розподіл та використання своїх фінансових ресурсів та організація своїх фінансових потоків. З цих позицій суб'єктом фінансового управління може бути узагальнена система управління всіма аспектами фінансової діяльності підприємства.

На підставі цих висновків пропонується поняття "фінансове управління підприємством" (або "фінансовий менеджмент") визначається наступним чином: фінансовий менеджмент підприємства є невід'ємною частиною загального управління своєю діловою діяльністю і регулюється набором принципів, методів та форм організації управління всіма аспектами своєї фінансової діяльності.

Об'єктом фінансового менеджменту підприємства є свої активи, капітальні та фінансові потоки, пов'язані з формуванням, розподілом та використанням фінансових ресурсів.

Суб'єктом фінансового менеджменту є фінансова система підприємства, що складається з фінансових менеджерів різних рівнів влади.

Значна кількість авторів визначають основну мету фінансового менеджменту дуже широко, не вказавши спрямованість цієї діяльності. Багато авторів вважають максимізацію прибутку компанії бути головною метою фінансового менеджменту. При розгляді такого підходу необхідно визначити, що максимізація прибутку, за економічними законами фінансового ринку, завжди супроводжується максимізацією рівня фінансових ризиків, не завжди задовольняє власникам та фінансових керівників підприємств. З цієї точки зору, отже, це може стати питання оптимізації балансу між методом прибутку та рівнем фінансового ризику, з чим власники та фінансові менеджери погоджуються.

Найбільш продуктивним, з нашої точки зору, це визначення основної мети фінансового менеджменту підприємництва як "максимізація добробуту своїх власників", що реалізується через "максимізація вартості його спільних акцій або максимізація її ринкової вартості» [6]. Це визначення мети управління фінансами підприємства робить можливим, з одного боку, узгодити довгострокові цілі цього управління та, з іншого боку, оптимізувати окремі цілі такого управління.

У фінансовій системі держави переважають фінанси суб'єктів господарювання. Фінанси підприємства - це система грошових відносин, що виражає формування та використання грошових коштів та коштів у процесі їх обігу.

Система фінансів є обіг фондів підприємства у процесі здійснення виробничої (операційної) та маркетингової діяльності, кредитних та фінансових відносин. Фонд коштів, створених та використаних підприємством, являє собою фінансові ресурси підприємства.

В своїй черзі, фінансова і кредитна (фінансова та інвестиційна) діяльність підприємства пов'язана з питаннями прогнозування продажів і покупок цінних паперів, емісія акцій і облігацій, операцій з нерухомістю, отриманням і погашенням кредитів, іншими видами діяльності, пов'язані з операціями на фондовому ринку та банківській справі.

Фінансове становище підприємства характеризується розміщенням своїх фондів та структурою джерел їх формування, наявності оборотного капіталу, ступенем їх іммобілізації, обороту оборотного капіталу та здатністю платити.

Хорошим фінансовим станом є стабільна платоспроможність, постійна наявність достатніх коштів у рахунках, ефективне використання оборотних коштів, правильна організація розрахунків, рентабельність виробництва.

Важкий, поганий фінансовий стан - це постійне або періодичне існування заборгованості, що заборгували банку, постачальнику, а іноді й власним співробітникам та працівникам. Погіршення позиції підприємства пояснюється в більшості випадків неналежної організації роботи, нерівності в оплаті та врегулювання, поганому виборі. Два з найбільш поширених підходів до фінансового планування є стратегічне планування та довгострокову систему планування.

Довгострокова система планування передбачає, що майбутнє можна передбачити шляхом екстраполяції ретроспективи в майбутнє. Система стратегічного планування не вважає, що майбутнє можна вивчити лише екстраполяцією. У цій системі визначаються аналіз перспектив розвитку підприємства та тенденції, які можуть змінювати існуючі напрямки розвитку, так що результати такого планування не перевищують межі видимості. Другий крок - проаналізувати позицію підприємства та її конкурентоспроможність. Можливості визначаються для збільшення частки підприємства в різних стратегічних економічних зонах.

У системі бізнес-планів фінансовий план включає результати розрахунків виробничих планів та маркетингу. Фінансовий план складається з п'яти основних розрахунків (оцінок):

- Оцінки обсягу продажів;
- Баланс грошових доходів та витрат;
- План прибутку та збитків (розрахунковий дохід та витрати);
- Запланований баланс;
- Обчислення беззбитковості продажу товарів.

Завдання фінансування підприємств полягає у формуванні своїх грошових коштів та використання їх на основі ефективного управління грошовими потоками з метою здійснення своєї виробничої та фінансової діяльності, прийняття прибутку та забезпечення фінансової стабільності. Фінансовий менеджмент - наука про управління фінансами.

Фінансовий менеджмент включає в себе розробку та відбір критеріїв для забезпечення надійних фінансових рішень, а також практичне застосування цих критеріїв з урахуванням конкретних умов підприємства. Загальна схема наведена на рис. 1.1.

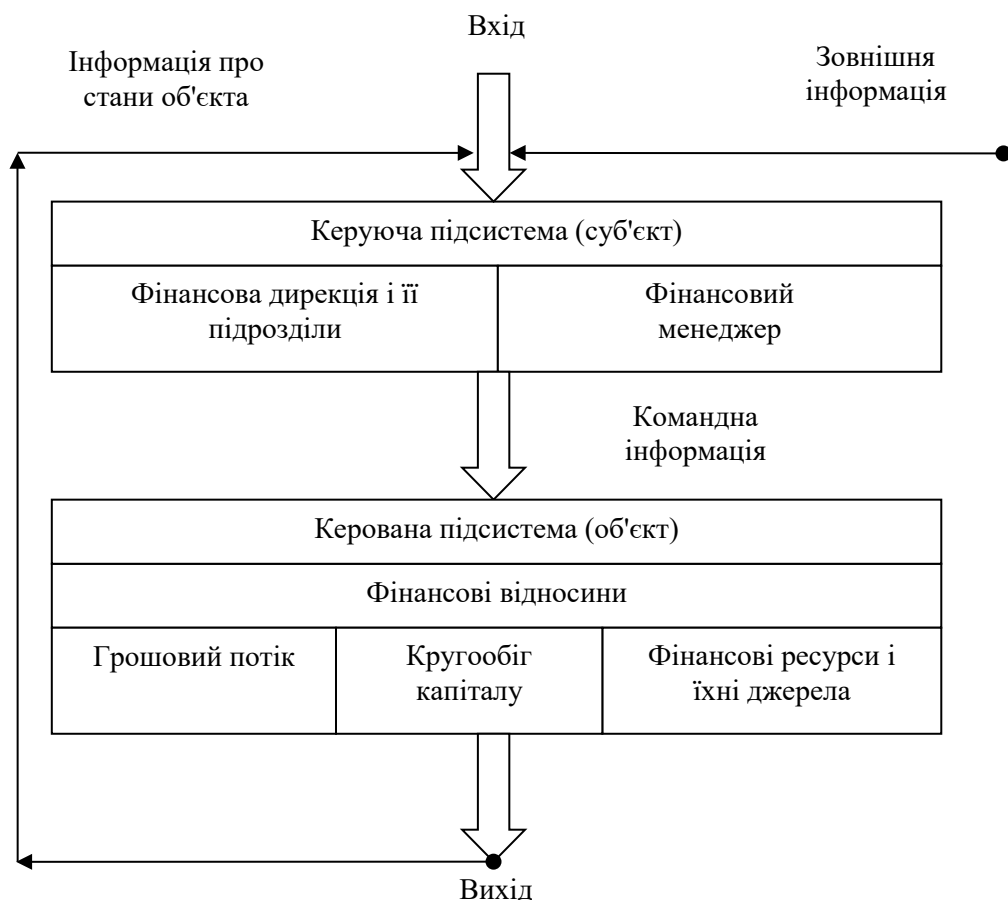


Рис. 1.1. Загальна схема управління фінансами підприємства

Фінансове планування є важливою функцією фінансового менеджменту.

Фінансове планування є невід'ємною частиною внутрішньофірмового планування, що відображає різноманітність грошових відносин підприємства з її працівниками, з бюджетною та кредитною системою.

Основною метою фінансового планування є виправдання стратегії підприємства на товарних, фінансових, інформаційних та інших ринках у майбутньому бізнес-періоду з точки зору економічного компромісу між рентабельним шляхом, ліквідністю та ризиком у визначенні необхідного рівня фінансових ресурсів, з урахуванням розумних резервів у межах оптимальної структури капіталу.

Максимізація прибутку або прибутку підприємства є кінцевою метою тактичного та поточного фінансового планування.

Цілями процесу планування є:

- виявляються резерви, ресурси мобілізуються для досягнення найбільш ефективного кінцевого результату, коли для цієї мети використовується фінансовий та кредитний фонд;
- встановлюються оптимальні та економічно доцільні фінансові довгострокові правила та нормативні акти для оборотних коштів та їх джерел формування, утворення та використання прибутку;
- планові утворення та використання коштів;
- встановлюються фінансові відносини з державними органами, банківською структурою та іншими організаціями для оплати та перерозподілу коштів;
- створюються методологічні умови для забезпечення безперервності показників та взаємного спілкування;
- устанавлюється фінансовий моніторинг виконання показників плану.

Фінансове планування відіграє важливу роль у організації безперервного виробничого процесу, у підвищенні ефективності використання продуктивних активів, грошових ресурсів та збереження економіки. Вона включає: підготовку передніх, поточних та оперативних фінансових планів; розробка та поширення

різних підрозділів відібраних фінансових показників, що стосуються ефективності виробництва та фінансового становища підприємства.

Річний фінансовий план, який іноді називають бюджетом, деталізовано щоквартально та щомісяця за посиленням на певну групу показників та специфіку майбутніх витрат, заснованих на вивченні розміру ринку та тенденцій ринку в цілому.

Внутрішнє планування складається з фаз:

1. Розрахунок кошторисів витрат (у грошових умовах) до всіх планів підприємства, раніше зібрані на основі кількісних показників (план закупівель сировини, матеріалів, плану праці, плану виробництва, плану реклами тощо).

2. Фінансове планування: дохід, вартість, амортизація, вартість власного оборотного капіталу, середня сума дебіторської заборгованості та сплати, сума кредиту, відсотки за кредитом, прибуток, податок, чистий прибуток).

3. Зв'язок доходів та витрат, потреби фінансування та джерела фінансування у фінансових планах (план доходів підприємств та витрат; грошові доходи та витрати; кредит, фінансування капіталу; фінансування підприємств; прибуток).

4. Моніторинг фінансових планів.

Основними об'єктами фінансового планування є: прибуток (дохід) від усіх заходів (виробничого, економічного, інвестиційного, фінансового) фіксованого та оборотного капіталу (потреби та джерела покриття); капітальні інвестиції (обсяг, окупність, джерела фінансування); фінансові інвестиції (обсяг, врожайність) капітал (розмір, джерела), що сформовані на розподілі чистої прибутку; кредити та інші кредити (необхідність, вартість, термін погашення) грошові надходження та витрати (види, суми), пов'язані з календарними датами.

Планування фінансових показників здійснюється за допомогою певних методів і базується на фактичних, нормативних даних сучасного або минулого періоду, але прагне встановити та контролювати розвиток підприємства у майбутньому та сьогодні.

1.2. Система показників оцінки фінансового стану підприємства

Основною метою вивчення фінансового становища державних підприємств на сучасному етапі їх розвитку є визначення їх фінансової рівноваги. Цей рівень визначається рядом показників, з яких фінансова стійкість та платоспроможність є центральними. Він також доповнюється показниками статусу взаєморозрахунків державних підприємств боржниками та кредиторами. В цих основних напрямках була оцінено фінансове становище українських підприємств за останні роки.

Показники фінансової стійкості підприємств є найважливішими показниками їх фінансової ситуації. У дослідженні включено рекомендовані показники для цієї групи: співвідношення автономії, довгострокове співвідношення фінансової незалежності, співвідношення фінансування.

Коефіцієнт автономії визначається як основний показник оцінки фінансової стійкості підприємств у процесі вивчення їх фінансової рівноваги.

Коефіцієнт фінансування також передбачає певну фінансову надійність підприємств, що свідчить про суму запозичених грошей, витрачених на одиницю власного капіталу.

Показники фінансової стійкості підприємств також є показники платоспроможності. Для її оцінки рекомендується: коефіцієнт поточної платоспроможності, коефіцієнт абсолютної платоспроможності.

Главным показателем этой группы определен коэффициент текущей платежеспособности. Несостоятельность многих государственных предприятий своевременно рассчитываться по своим неотложным финансовым обязательствам вследствие постоянного дефицита денежных средств формирует высокий уровень просроченной дебиторской и кредиторской задолженности не только в государственном секторе экономики, но и на предприятиях альтернативных форм собственности, выступающие партнерами этих государственных предприятий.

Основним показником цієї групи є коефіцієнт поточної платоспроможності. Неплатоспроможність багатьох державних підприємств,

щоб своєчасно врегулювати свої актуальні фінансові зобов'язання, завдяки постійним грошовим дефіциту створює високий рівень простроченої дебіторської заборгованості та кредиторської заборгованості, не тільки в галузі державних підприємств економіки.

Цей дуже важливий аспект оцінки фінансової рівноваги підприємств вимагає більш детального аналізу, в якому слід визначити загальне співвідношення їх дебіторської заборгованості, і особливо співвідношення дебіторської заборгованості та кредиторської заборгованості цих підприємств за відвантаженими товарами (надані послуги) до отримання сировини (у тому числі не сплачені вчасно).

Ефективність економічної регуляторної бази безпосередньо залежить від показників, що використовуються для його створення. Економіка використовує цілу систему економічних показників, які є фінансовими показниками. Схема показників представлена на рис. 1.2.

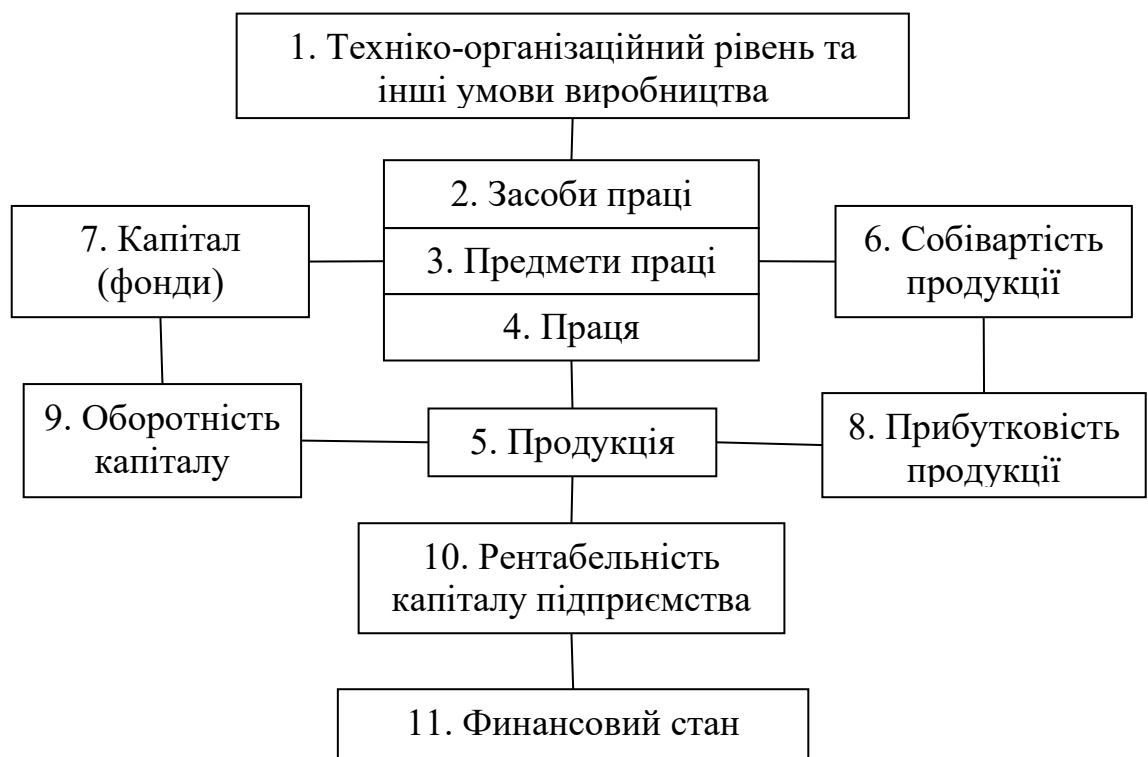


Рис. 1.2. Формування узагальнюючих показників господарської діяльності підприємства

Всі фінансові показники економічної діяльності підприємств базуються на технічному та організаційному рівні виробництва, тобто якість використовуваної продукції та обладнання, прогресивність технологічних процесів, технічна озброєність та енергоємність праці, тривалість виробничого циклу і ритм виробництва, рівень організації виробництва та управління, а також вплив природних факторів (блок 1).

Фінансові показники також описують соціальні умови виробничих колективів, стан ринків фінансування, купівлі та продажу. Ці умови впливають на ступінь як використовуються виробничі ресурси: робоча сила (блок 2), предметів праці (блок 3) та сама праця (блок 4). Інтенсивність їх використання виявляється при поверненні основних засобів, матеріальної інтенсивності виробництва, продуктивності.

Ефективність використання виробничих ресурсів відбивається в: кількості та якості виробленої та реалізованої продукції (блок 5); споживання ресурсів для виробництва (блок 6), тобто вартість виробництва; кількість використаних ресурсів (блок 7), що є, фіксованим та оборотним капіталом для бізнесу.

Порівняння показників обсягу продукції і собівартості характеризують прибуток та рентабельність (блок 8), а також вартість на 1 грн. продукції. Порівняння між показниками обсягу продукції і величини авансованих основних та оборотним капіталом вимірює відтворення та оборот капіталу (блок 9), тобто повернення основних засобів та оборот робочих активів. Показники, отримані разом, визначають рівень рентабельності господарської діяльності (блок 10).

Співвідношення оборотного капіталу (активів) до їх джерел формування визначає фінансовий стан та платоспроможність підприємства (блок 11).

Фінансове становище підприємства характеризується складом та розподілом коштів, структурою їх джерел, темпом обороту капіталу, здатністю підприємства виконувати свої зобов'язання вчасно та у повному обсязі та інших факторів. Оцінка фінансового стану підприємства є змішаним. Однак багато користувачів потребують надійної та об'єктивної оцінки фінансового стану підприємства. Деякі показники та їх вимірювання необхідні для отримання їх з

первинних документів, даних поточного рахунку, показників бізнес-плану, баланс та інших фінансових звітів.

Теорія та практика з метою оцінки фінансового стану підприємства в основному ідентифікують чотири рівні показників.

1. Прибутковість. Заходи на цьому рівні відображаються з різних точок зору, ефективність ділових операцій підприємства.

2. Індекс фінансової стійкості:

- індекс іммобілізованих активів - співвідношення основного капіталу до капіталу.

- коефіцієнт автономії - співвідношення власного капіталу до загальних активів підприємства.

- коефіцієнт покриття відсотків - співвідношення суми чистого прибутку підприємства, що виплачується за відсотками.

- розмір дивідендів на акцію - співвідношення чистого посилення без дивідендів до переважних акцій у кількості загальних акцій.

3. Оцінка ліквідності:

- поточний коефіцієнт ліквідності є співвідношенням оборотного капіталу до короткострокових зобов'язань.

- коефіцієнт критичної ліквідності - це співвідношення дебіторської заборгованості та коштів до короткострокових зобов'язань.

- коефіцієнт абсолютної ліквідності - це співвідношення коштів у короткострокових кредитах та кредитах.

4. Платоспроможність є найважливішим показником фінансової ситуації підприємства. Можливість платити оцінюється на основі даних балансу, як впливає:

- вартість власного оборотного капіталу;

- співвідношення оборотного капіталу до короткострокових зобов'язань (співвідношення ліквідності - визначення квот оборотного капіталу, тобто оптимального оборотного капіталу);

- співвідношення боргу до власного капіталу;

- оцінити відсотки за кредитами;
- швидкість готовності платежів (здатність платити).

Взагалі, комплексний стан підприємства оцінюється за допомогою комплексної детермінації коефіцієнтів окремих груп показників: ліквідність, платоспроможність та рентабельність.

1.3. Методи фінансового планування та їх зміст

У ході господарської діяльності існує потреба у прогнозах фінансових прибутків та їх використання. Фінансове планування зосереджується на фінансових ресурсах та в першу чергу на прибутку. Розподіл прибутку відображається у фінансовому плані. Фінанси підприємства передбачає аналіз та моніторинг розподілу та використання прибутку з часом з урахуванням впливу численних внутрішніх та зовнішніх чинників.

Фінансовий план - це фінансовий документ, який зв'язує продуктивність підприємства з наявними ресурсами, взаємодія між загальною вартістю коштів, пов'язаних з процесом відтворення та використовуваного грошового капіталу. Фінансові плани підприємства є перспективними та поточними. Фінансовий план складається на до п'яти років. Консолідовані розрахунки доходів та витрат використовуються у його розробці. Поточний план готується протягом року на щоквартально, з метою покращення швидкості та з урахуванням інфляції.

Будь-який план, як поточні, так і перспективні, повинні бути досяжними, життєздатними та гнучкими для внутрішніх та зовнішніх змін у ринковій системі.

Фінансовий план підприємства є баланс його доходів та витрат. Він відображає готівку всі аспекти фінансово-господарської діяльності підприємства, отриманого доходу та витрати коштів. Фінансовий план підприємства відображає остаточні результати планових розрахунків за цілий ряд показників отримання різних видів фінансових ресурсів та напрямку їх використання. Ступінь деталей у показниках плану незалежно визначається підприємством.

Фінансовий план складається з декількох документів, пов'язаних з деяким способом, через показники, що містяться в них.

Існують різні підходи до розробки фінансового плану. Таким чином, один з них пропонує фінансовий план, що складається з наступних документів: прогноз обсягу продажів; план доходів та витрат; план грошових доходів та виплат; баланс активів та зобов'язань; і план джерел та використання коштів.

Структура фінансового плану [32]:

- I розділ – Доходи і надходження засобів.
- II розділ – Витрати і відрахування засобів.

Деякі економісти дають фінансовий план наступним чином:

- розрахунок запланованого розміру резервів підприємства;
- розрахунок цільової суми заборгованості;
- розрахунок вартості плану рахунків, що підлягає сплаті постачальникам;
- запланований баланс підприємства.

Баланс доходів і витрат складається з [20]:

- I розділ – доходи і надходження засобів;
- II розділ – витрати і відрахування;
- III розділ – взаємини з бюджетом і позабюджетними фондами, банками.

Склад фінансового плану може бути представлений наступним чином:

- прогноз продажів;
- грошові витрати та залишок доходів;
- таблиця доходів та витрат;
- прогнозований баланс активів та зобов'язань підприємства;
- обчислення точки беззбитковості.

Важливим вважається баланс грошових витрат і надходжень [26]:

- I розділ – залишок коштів на початок року;
- II розділ – надходження коштів;
- III розділ – грошові платежі;
- IV розділ – залишок коштів на кінець року.

Наступний підхід до складання фінансового плану заснований на тім, що він складається на основі документів: прогноз фінансових результатів; план обсягу постачань продукції; кошторис витрат; розрахунок фонду оплати праці й ін. [30].

Українські економісти пропонують структуру фінансового плану в такій редакції: план доходів і витрат підприємства по реалізації; план фінансових результатів діяльності підприємства; плановий кошторис розподілу прибутку; план грошових надходжень і витрат; план капітальних вкладень; план фінансування оборотних коштів.

Важливим є план грошових надходжень і витрат, що складає з [12]:

I розділ – кошти в наявності на початок року;

II розділ – грошові надходження;

III розділ – грошові витрати;

IV розділ – залишок коштів на кінець року;

V розділ – потреба в короткострокових банківських кредитах і погашення їх.

Аналіз підходів та варіантів фінансового планування в різних економічних школах показує, що фінансові плани, представлені різними авторами, істотно не відрізняються у своєму складі та змісті. Різниця існує лише у переліку документів, необхідних для підготовки фінансового плану та деталей її фінансових показників. Ряд авторів запропонував збільшення складу документів: план доходів та витрат; план руху коштів; таблиця балансу активів і пасивів. В інших роботах фінансове планування забезпечує оцінку всіх планів підприємства для всієї своєї діяльності.

Незалежно від типу, розміру та розташування підприємства, вони складають свої фінансові плани, головним чином відповідно до спільної методології фінансового планування та вибирають остаточні фінансові показники та допоміжні документи, відповідно до форми власності, виду діяльності, місткості підприємства. На рис. 1.3 представлено структуру фінансового плану.

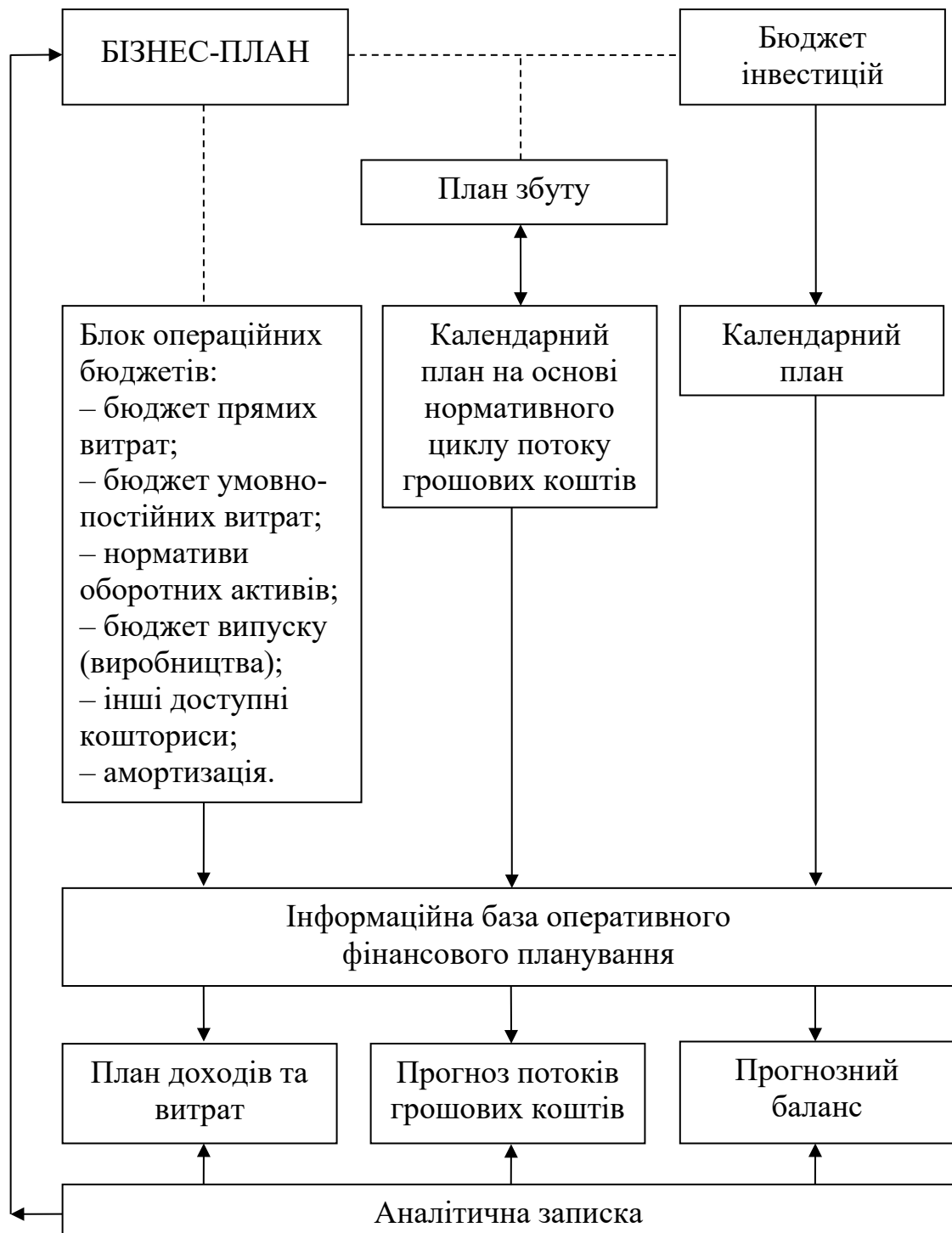


Рис. 1.3. Схема структури фінансового плану

Ця схема стосується будь-якого підприємства. Огляд різних варіантів та структур фінансового планування показує, що в поточному економічних умовах найбільш підходящою формою для українських підприємств вважати форму фінансового плану у вигляді залишку доходів та витрат, що складається з трьох розділів:

- I розділ – доходи і надходження;
- II розділ – витрати і відрахування;
- III розділ – витрати, зв'язані з виплатою обов'язкових платежів у бюджет і позабюджетні фонди.

Фінансове планування є невід'ємною частиною внутрішнього планування, що відображає різноманітність валютних відносин підприємства з її працівниками та бюджетною та кредитною системою.

Методи, що використовуються для фінансового планування, добре відомі в економічній науці: баланс, обчислювальний та аналітичний, оптимізація планових рішень, нормативний, економічного та математичного моделювання.

Методи планування є конкретними способами та засобами розрахунку показників. Методи фінансового планування розрізняються основною інформацією, що використовується, нормативна база, способи отримання цілей та узгодження. Кожен з цих методів має кілька переважних ознак та вимог до основного передбачуваного результату. Ці методи такі:

Нормативний метод. Сутність цього методу полягає в тому, що на підставі заданих норм технічних та економічних норм розраховується потреба суб'єктів господарювання у фінансових ресурсів та їх джерела. Такі стандарти включають ставки податку, ставки тарифних внесків, вартість амортизації, стандарти потреби в оборотних коштах, ставки на соціальне страхування, на пенсійний фонд та зайнятості. Вся система норм та нормативів застосовується у фінансовому плані, що включає державні, місцеві, галузеві та нормативи суб'єктів.

Нормативний метод планування є найпростіший. Це розрахунок витрат та потреб до ресурсів шляхом помноження рівня споживання ресурсів на планований обсяг економічного показника (продаж, випуск, обсяг послуг тощо).

Обчислювальна-аналітичний метод. Його сутність полягає в тому, що на підставі аналізу досягнутої вартості фінансового показника, прийнятого за основу, та індексів його зміни у плановому періоді, розраховується планова вартість цього показника. Цей метод планування застосовується, якщо не існує

техніко-економічного регулювання, а взаємозв'язок між показниками можуть бути встановлені побічно, виходячи з їхньої динаміки та зв'язків. Метод заснований на експертній оцінці:

1. Звіт за плановий період;
2. Експертна оцінка тенденцій звітних даних;
3. Експертна оцінка перспектив розвитку;
4. Розрахунок цільового показника.

Це розрахунок обсягів і потреби ресурсів шляхом множення середніх витрат за індексом їх змін у плані. Метод розрахунку та аналізу широко використовується при плануванні суми прибутку та доходу, при визначенні суми внеску від прибутку до заощаджень коштів, споживанні, резерву для використання фінансових ресурсів.

Метод оптимізації планових рішень. Сутність методу - це розробка декількох варіантів запланованих розрахунків, щоб вибрати з них найбільш оптимальні. Можна застосовувати різні критерії відбору:

- мінімальні поточні витрати;
- максимум нинішнього доходу;
- мінімальні інвестиції в найбільш ефективний результат;
- мінімальні операційні витрати;
- мінімальний час капітального обороту;
- максимальна повернення на одиницю грошових коштів;
- максимальна безпека фінансових ресурсів.

Економічне та математичне моделювання. Сутність цього методу полягає в тому, що він кількісно визначає відносини між фінансовими показниками та фактичними, які їх визначають. Ці відносини виражаються через економіко-математичну модель, яка є точним математичним описом економічного процесу, тобто опис факторів, що характеризують структуру та регулярність певного економічного явища за допомогою рівнянь, таблиць, графіків. В моделі включені лише основні (детермінанти) факторів. Наприклад, залежність прибутку від

рівня витрат та продажів (доходів). У цьому методі є актуальним період дослідження (від 1 до 5 років).

Економічне та математичне моделювання фінансового показника складається з фаз:

1. Вивчити динаміку фінансового показника протягом певного періоду часу та виявити фактори, що впливають на напрямок цього розвитку та ступінь залежності.

2. Розрахунок моделі функціональної залежності фінансового індикатора.

3. Розробка різних версій плану фінансового показника.

4. Аналіз та експертна оцінка перспектив розвитку планових фінансових показників.

5. Прийняття планового рішення. Вибір найкращого варіанту.

Цей метод застосовується, якщо необхідно розробити кілька варіантів планового показника, заснованого на різних умовах та шляхах розвитку суб'єкта господарювання. Але це не підходить для використання в складних моделях з багатьма параметрами. Це основа для роботи автоматизованих систем фінансового управління.

Метод балансу. Сутність цього методу планування фінансових показників полягає в тому, що шляхом побудови балансу можна за допомогою ув'язування наявних фінансових ресурсів та фактичної потреби для них. Метод балансу застосовується при плануванні розподілу прибутку та інших фінансових результатів (ресурсів), планування вимог фінансування: заощадження та споживчого фонду тощо.

Балансове ув'язування має вид:

$$Зп + Н = В + Зк,$$

де $Зп$ – залишок засобів на початок періоду;

$Н$ – надходження засобів,

$В$ – витрата засобів,

$Зк$ – залишок засобів на кінець планового періоду.

Метод балансу широко використовується на практиці. Більшість фінансових планів складаються з різних форм балансу. Аналіз літератури з фінансового планування показує, що на практиці, залежно від мети, що ставиться керівниками підприємства, використовуються кілька методів, найважливішими з яких є: метод балансу, економіко-математичне моделювання, метод оптимізації планових рішень, нормативний, розрахунок та аналітичний. Крім того, для стратегічного фінансового планування використовуються відповідні методологічні підходи, а також операційне планування. Набір методів дозволяє ефективно організувати виробничу, економічну та фінансову діяльність.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ТОВ «КЛІМАТ-СЕРВІС»

2.1. Аналіз господарсько-фінансового стану ТОВ «Клімат-Сервіс»

Товариство з обмеженою відповідальністю " Клімат-Сервіс", скорочену назва ТОВ «Клімат-Сервіс». Підприємство зареєстровано за адресою м. Миколаїв, вул. Комсомольська 103-А, з метою підприємницької діяльності, розвитку ринку товарів та послуг в регіоні, створенню робочих місць та отримання прибутку.

Підприємство діє на підставі Статуту, у відповідності до Закону України "Про господарські товариства", Цивільного кодексу України Господарського кодексу України та інших законодавчих та нормативних актів.

Підприємство є юридичною особою з моменту його державної реєстрації має окрему власність за правом власності, незалежний баланс, розрахунку та інших, включаючи валютний, рахунки в органах банківських установ, товарний знак та печатку з їх повним ім'ям. Підприємство може укладати контракти на його ім'я, придбання майнових та особистих немайнових права, взяти на себе обов'язки, бути позивачем та респондентом в судах.

Підприємство несе відповідальність за всю власність. Учасники повинні відповідати зобов'язанням підприємства в межах своїх внесків до статутного фонду. Учасники не повинні відповідати по боргам підприємства, а підприємство не повинно відповідати по боргам Учасників.

Предмет діяльності Підприємства:

- виробництво, оптова та роздрібна торгівля та ремонт, апаратури для приймання запису та відтворення звуку і зображення;
- обладнання для запису та відтворення аудіо- та зображення;
- ремонт та обслуговування обладнання для запису та зображення
- оптова торгівля радіо-телевізійними звукозапису та відеозаписів;
- роздрібна торгівля побутовими електричними товарами, радіо- та телевізійним обладнанням.

Компанія "Клімат-Сервіс" почала свою діяльність в 2002 році. Більше 15 років пропонує своїм клієнтам широкий спектр продуктів. Створює камери і реєстратори власної розробки. Є представником і дистриб'ютером продуктів світових брендів: Vivotek, ITV, XRplus, Avidis, VIT. Підприємство пропонує європейську якість, високу надійність, комплексний підхід до систем безпеки.

Системи відеоспостереження і контролю доступу - основний напрям діяльності. Під час життя компанії було накопичено великий досвід у розробці та проектуванні систем спостереження, реєстрації та обліку персоналу, а також у створенні спеціалізованого програмного забезпечення та електроніки.

Сьогодні компанія "Клімат-Сервіс" готова запропонувати своїм клієнтам аналогові відеокамери власного виробництва. Виробнича лінія серій була створена, що дає змогу встановити гнучку цінову політику та індивідуальний підхід до кожного клієнта. Триває розробка систем реєстрації та контролю доступу.

Клієнти продуктів отримують послуги та високоякісну технічну підтримку. Всі товари, що надходять на склад, підлягають вхідному контролю в сервісному центрі.

Політика компанії "Клімат-Сервіс" спрямована на активну співпрацю та індивідуальний підхід до замовника. Компанія використовує досвідчених сертифікованих фахівців, які готові розробляти систему будь-якої складності, як згідно з даним технічним завданням, так і за бажанням клієнта.

Фінансовий аналіз є важливим елементом фінансового менеджменту. Майже всі користувачі фінансових звітів використовують методи фінансового аналізу для прийняття рішень щодо оптимізації своїх інтересів.

Власники аналізують фінансову звітність з метою підвищення рентабельності капіталу та забезпечення стабільності позиції фірми. Кредитори та інвестори аналізують фінансові звіти, щоб мінімізувати свої ризики за кредитами та депозитами. Можна твердо говорити, що якість прийняття рішень повністю залежить від якості аналітичної основи рішення.

Впровадження нової схеми рахунків, гармонізація бухгалтерських форм та приведення бухгалтерських форм до вимог міжнародних стандартів вимагає нового методу фінансового аналізу, що стосується умов ринкової економіки. Така методологія необхідна для обґрунтованого вибору ділового партнера, вимірювання фінансової стійкості підприємства, оцінки діяльності бізнесу та ефективності бізнесу. Основна (і в деяких випадках єдине) джерело інформації про фінансову діяльність ділового партнера є бухгалтерські записи, які стали публічними. Звітність підприємства в ринковій економіці базується на узагальненні фінансових даних бухгалтерських обліку та є інформаційним зв'язком підприємства з суспільством та діловими партнерами - користувачі інформації про діяльність підприємства.

Суб'єкти аналізу є користувачі інформації безпосередньо або опосередковано зацікавлені в діяльності підприємства. Перша група користувачів включає власників засобів підприємства, кредиторів (банки та інші), постачальників, клієнтів (покупці), податкові органи, працівники підприємства та управління.

Кожен суб'єкт аналізу розглядає інформацію відповідно до їхніх інтересів. Наприклад, власникам необхідно виявляти збільшення або зменшення частки власного капіталу та оцінити ефективність використання ресурсів керівництвом підприємства, кредиторами та постачальниками - чи продовжити кредит, змінити умови кредитування, гарантії погашення кредиту, потенційним власникам та кредиторам - переваги переміщення свого капіталу на підприємство тощо. Слід зазначити, що лише керівництво (адміністрування) підприємства може поглиблювати аналіз звітності, використовуючи виробничі дані як частина аналізу управління, що здійснюється для управлінських цілей.

Основною метою фінансового аналізу є отримання невеликої кількості ключових (найбільш інформативних) параметрів, що забезпечують об'єктивну та точну картину фінансового становища підприємства, її прибутки та збитки, зміни в структурі активів та зобов'язань, у платежах кредиторам та боржникам. Аналітик та менеджер можуть бути зацікавлені як у поточному фінансовому

становищі підприємства та її проєкції в найближчий та тривалий термін, тобто очікуваних параметрів фінансового стану.

Методика фінансового стану підприємства включає два взаємозалежних блоки:

1. Аналіз балансу підприємства.
2. Аналіз звіту про фінансові результати.

Дослідження почнемо з балансу підприємства.

2.2. Аналіз балансу підприємства ТОВ «Клімат-Сервіс»

Фінансове становище підприємства характеризується розміщенням та використанням фондів (активів) та джерелами їх формування (власного капіталу та зобов'язань, тобто пасивів). Ця інформація представлена у балансі підприємства.

Структура та динаміка фінансового стану підприємства можуть бути досліджені за допомогою порівняльного аналітичного балансу. Порівняльний аналітичний баланс отримується з первинного балансу, доповнюючи його показниками структури, динаміки та структурної динаміки інвестицій підприємства та джерел коштів протягом контрольного періоду.

Для того, щоб проаналізувати баланс, доцільно побудувати згрупований чистий баланс, як показано в табл. 2.1.

Наступні висновки можна зробити з аналізу даних чистого балансу активів на 2019 рік: вартість основних засобів на кінець року зменшилась у порівнянні з початком на 210911,1 грн., однак збільшився капітал та фінансові інвестиції (з 81101,1 до 97012,5). Зниження вартості основних засобів спричинило зменшення I розділу активу балансу (з 1509211,5 до 1504031,8).

Реверсна ситуація склалась з її розділом активу "Запаси і затрати". Швидке зростання виробничих запасів та інших резервів та витрат призвело до значного збільшення даного розділу на 8121,3 грн. (з 61237,2 до 69358,5 грн.). На негативній стороні відбувається зменшення III розділу активу балансу "Грошові кошти, розрахунки, та інші активи" (особливо наявних грошових коштів на

підприємстві) із 535623 до 435122,1 грн. (на 100500,9 грн.). Загалом, загальні активи підприємства зменшилися на 97 559,3 грн. (Від 210607,7 до 20085-12 грн.).

Таблиця 2.1

Згрупований баланс нетто активу (грн.)

	АКТИВ	2019		2020	
		на поч. року	на кін. року	на поч. року	на кін. року
1	Основні засоби, необоротні активи				
	основні засоби і нематеріальні активи	1428110,4	1407019,3	1407019,3	1429438
	капітальні та фінансові вкладення	81101,1	97012,5	97012,5	135014,1
Всього за розділом 1		1509211,5	1504031,8	1504031,8	1564452,1
2	Запаси і затрати				
	виробничі запаси та незавершене виробництво	21416,9	30008,2	30008,2	57770,9
	готова продукція	2,2	2,3	2,3	2,3
	товар за собівартістю	37803,3	35484,5	35484,5	33457,1
	інші запаси і витрат	2014,8	3863,5	3863,5	3376,3
Всього за розділом 2		61237,2	69358,5	69358,5	94606,6
3	Грошові кошти, розрахунки, інші активи				
	короткострокові фінансові вкладення	—	—	—	—
	розрахунки з дебіторами	274064,1	233403,8	233403,8	548384,5
	інші активи	261118,5	200776,3	200776,3	97004
Всього за розділом 3		535623	435122,1	435122,1	646244,4
БАЛАНС		2106071,7	2008512,4	2008512,4	2305302,5

Якщо ми проаналізуємо дані у 2020 році, ми помітили позитивну тенденцію зростання балансу підприємства (з 2008512.4 до 2305302.5 грн.). Вартість основних засобів і нематеріальних активів збільшилася. Кількість фінансових та капітальних інвестицій також зросла на 60420,3 грн. Однак сума дебіторська заборгованість, що належить підприємству, збільшилася на 314980,7 грн. (від 233 403,8 грн. до 548 384.5 грн.). Цей аспект діяльності підприємства можна побачити двома способами: з одного боку, це добре, що загальний баланс підприємства збільшився, але, з іншого боку, на це вплинули такі показники, збільшення вартості основних засобів та зростання дебіторської заборгованості

перед підприємством. Зростання боргу перед підприємством не є позитивною з точки зору економіки країни, оскільки це означає, що підприємства за надані послуги, виконані роботи не може повернути нам назад. Це не описує активність позитивно, на мій погляд.

Для більш детального аналізу чистого балансу активу можна використовувати визначення структури активу підприємства, наведеного в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Структура активу балансу нетто (грн.)

№	АКТИВ	2019	2020	2019		2020	
		на кінець року	на кінець року	стр-ра заг-на	стр-ра розд-ів	стр-ра заг-на	стр-ра розд-ів
1	Основні засоби, необоротні активи:						
	основні засоби і нематеріальні активи	1407019,3	1429438		93,55		91,37
	капітальні та фінансові вкладення	97012,5	135014,1		6,45		8,63
<i>Всього за розділом 1</i>		<i>1504031,8</i>	<i>1564452,1</i>	<i>74,88</i>	<i>100,00</i>	<i>67,86</i>	<i>100,00</i>
2	запаси і затрати						
	виробничі запаси та незавершене виробництво	30008,2	57770,9		43,27		61,06
	готова продукція	2,30	2,30		0,00		0,00
	товар за собівартістю	35484,5	33457,1		51,16		35,36
	інші запаси і витрати	3863,50	3376,30		5,57		3,57
<i>Всього за розділом 2</i>		<i>69358,5</i>	<i>94606,6</i>	<i>3,45</i>	<i>100,00</i>	<i>4,10</i>	<i>100,0</i>
	грошові кошти	942	855,9		0,22		0,13
	короткострокові фінансові вкладення						
	розрахунки з дебіторами	233403,8	548384,5		53,64		84,86
	інші активи	200776,3	97004		46,14		15,01
<i>Всього за розділом 3</i>		<i>435122,1</i>	<i>646244,4</i>	<i>21,66</i>	<i>100,00</i>	<i>28,03</i>	<i>100,0</i>
БАЛАНС		2008512,4	2305302,5	100,00	–	100,0	–

Наведені нижче висновки можуть бути зроблені з результатів розрахунків у таблиці: у 2020 році з загальним балансом "місця", займає розділ "Основні засоби, необоротні активи" - 74,88 відсотка, "Грошові кошти, розрахунки, інші активи" 21,66 відсотка. Якщо структура для кожного розділу аналізується окремо, ситуація полягає в наступному:

для розділу I, вартість основних засобів і нематеріальних активів (93,55 відсотків) є найвищою у цьому розділі;

для розділу II ситуація полягає в наступному: вартість запасів виробництва та товарів за вартістю є головним чином у цьому розділі (94,43 відсотка);

для розділу III ситуація полягає в наступному: вартість грошових коштів у рахунку, баланс грошових коштів та інші рахунки дуже низькі (0,22 відсотка); Цей розділ буде додатково проаналізований у наступних розділах; досить високий відсоток дебіторської заборгованості в цьому розділі (53,64 відсотка).

Дивлячись на структуру 2020 року, ми бачимо наступну ситуацію: як у 2019 році, найвищий відсоток загального балансу займає вартість основних засобів і нематеріальних активів - 91,37 відсотків, але ця сума зменшилася на 2 відсотки порівняно з структурою попереднього року зменшилась на 2,18%; у другому розділі ситуація була подібною до попереднього року, виробничі запаси та незавершене виробництво 61,06% та вартість товару за собівартістю 35,36%.

Однак у структурі їх поділу їх вартість у 2020 році та порівняно з попереднім зменшилося. Дивлячись на останній розділ чистого балансу (тобто III), ми бачимо наступну ситуацію: сума грошей, доступна на підприємстві, зменшилася, а в структурі III розділу активу 2020 року склала 0,13% у порівнянні до попереднього року 0,22%. Негативний моментом - це збільшення дебіторської заборгованості компанії за останні два роки, які в балансовій структурі 2020 року склала 84,86 відсотка, у порівнянні з 53,64 відсотками у попередньому році.

Після аналізу актив балансу нетто необхідно проаналізувати і пасив балансу нетто, показане в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Згрупований баланс нетто пасиву (грн.)

№	ПАСИВ	2019		2020	
		на поч. року	на кін. року	на поч. року	на кін. року
1	Джерела власних засобів: статутний фонд спеціальні фонди і цільове фінансування нерозподілений прибуток інші джерела	1182,5 36713,2 — 1568356,2	1182,5 11202,6 — 1758720,8	1182,5 11202,6 — 1758720,8	1182,5 10720,2 — 1856556,5
<i>Всього за розділом 1</i>		<i>1606251,9</i>	<i>1771105,9</i>	<i>1771105,9</i>	<i>1868459,2</i>
2	Довгострокові пасиви: довгострокові пасиви банку довгострокові позики	6017,2 —	45011,9 —	45011,9 —	40433,9 —
<i>Всього за розділом 2</i>		<i>6017,2</i>	<i>45011,9</i>	<i>45011,9</i>	<i>40433,9</i>
3	Розрахунки та інші пасиви: короткострокові позички та позики розрахунки з кредиторами інші пасиви	470 499232,2 117,6	600 191327,8 466,8	600 191327,8 466,8	1800 394180,5 428,9
<i>Всього за розділом 3</i>		<i>499819,8</i>	<i>192394,6</i>	<i>192394,6</i>	<i>396409,4</i>
БАЛАНС		2106071,7	2008512,4	2008512,4	2305302,5

Наступні висновки можна зробити з аналізу пасиву балансу нетто: статутний фонд залишався незмінним протягом двох років, що становить 1182,5 грн. Однак сума спеціальних фондів та цільового фінансування зменшилася з 36713,2 грн до 11202,6 грн у 2019 році, і до 10720,2 грн. у 2020 р. Збільшення довгострокових зобов'язань компанії від 6017,2 до 45011,9 грн у 2019 році (38994,7 грн.). Однак протягом 2020 року ця сума зменшилася до 40433,9 грн наприкінці року (іншими словами на 4578 гривень у порівнянні з початком року).

У 2019 році відбулася тенденція до зниження кредиторської заборгованості, що підлягають сплаті із 499232,2 грн. до 191327,8 грн. (тобто на 307904,4 грн.). До кінця 2020 року, значно зросла і підскочила до 394180,5 грн. (на 202852,7 грн у порівнянні з початком року). Короткострокові кредити та м також зросли, досягаючи 1800 гривень на кінець 2020 року. (зросла до 600 грн. у порівнянні з початком року та на 1230 грн у порівнянні з початком 2019 року).

Також важливо, це аналіз структури пасиву балансу нетто, як показано в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Структура пасиву балансу нетто (грн.)

№	ПАСИВ	2019	2020	2019		2020	
		на кін. року	на кін. року	стр-ра заг-на	стр-ра розд-ів	стр-ра заг-на	стр-ра розд-ів
1	Джерела власних засобів:						
	статутний фонд	1182,5	1182,5	—	0,07	—	0,06
	спец. фонди і цільове фінансування	11202,6	10720,2	—	0,63	—	0,57
	нерозподілений прибуток	—	—	—	—	—	—
	інші джерела	1758720,8	1856556,5		99,30		99,36
	<i>Всього за розділом 1</i>	<i>1771105,9</i>	<i>1868459,2</i>	<i>88,18</i>	<i>100,00</i>	<i>81,05</i>	<i>100,00</i>
2	Довгострокові пасиви:						
	довгострокові пасиви банку	—	—	—	—	—	—
	довгострокові позики	—	—	—	—	—	—
	<i>Всього за розділом 2</i>	<i>45011,9</i>	<i>40433,9</i>	<i>2,24</i>	<i>100,00</i>	<i>1,75</i>	<i>100,00</i>
3	Розрахунки та інші пасиви:						
	короткострокові позички та позики	600	1800	—	0,31	—	0,45
	Розрахунки з кредиторам	191327,8	394180,5	—	99,45	—	99,44
	інші пасиви	466,80	428,90	—	0,24	—	0,11
	<i>Всього за розділом 3</i>	<i>192394,6</i>	<i>396409,4</i>	<i>9,58</i>	<i>100,00</i>	<i>17,20</i>	<i>100,00</i>
	БАЛАНС	2008512,4	2305302,5	100,00		100,0	

З цієї таблиці можна зробити наступні висновки: найбільший відсоток у загальній структурі пасиву балансу нетто є "Джерела власних та прирівняних до них коштів" (88,18 відсотків наприкінці 2019 року та 81,05 відсотків наприкінці 2020 року). Наприкінці 2020 р. рначення розділу III у структурі загальній структурі пасиву балансу збільшилася до 17,2%.

Якщо ми проаналізуємо діяльність підприємства в цілому за два роки (2019-2020 рр.), то можна сказати, що підприємство працювало нестабільним. У короткий період (два роки) деякі показники значно змінилися як вгору, так і вниз. Найбільш очевидним є збільшення кредиторської заборгованості (до 202852,7 грн.) та дебіторської заборгованості (до 314980,7 грн.) протягом 2020 року.

Обидві ці цифри значно зросли, що в кінцевому підсумку призвело до збільшення суми балансу.

2.3. Аналіз звіту про фінансові результати ТОВ «Клімат-Сервіс»

Другий важливий момент аналізу фінансового становища підприємства є аналіз звіту про фінансові результати.

Фінансовий стан підприємства безпосередньо впливає на прибуток підприємства, тому проаналізуємо прибуток підприємства. Вихідні дані для аналізу знаходяться в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Визначення прибутку підприємства (грн.)

№	Показники	2019	2020	Відхилення
1.	Виторги від реалізації продукції без ПДВ та акцизів	956962,6	785248,9	-17,94
2.	Витрати на виробництво реалізованої продукції	-582085,4	-572705,7	-1,61
3.	Результати іншої реалізації	-26737,2	-11432,9	-57,24
4.	Сальдо доходів і видатків від позареалізаційних операцій	7620,2	3409,7	-55,25
5.	Балансовий прибуток	355760,2	204520	-42,51
6.	Податок на прибуток	113997,8	63545,5	-44,26
7.	Інше використання прибутку	116002,9	135836,7	17,10
8.	Нерозподілений прибуток (непокриті збитки) звітного року	585760,9	5137,8	-99,12

Як видно з цієї таблиці, балансовий прибуток зменшився на 42,51 відсотка (151,240,2). У 2020 році він склав 785248,9 грн. та був на 18 відсотків менше, ніж у 2019 році. Це можна пояснити даними балансу нетто. Як відомо, наприкінці 2020 року відбулося збільшення дебіторської заборгованості та кредиторської заборгованості, тобто зменшення "реальних" грошей на рахунках підприємства.

Результати від іншої реалізації також були зменшені, скоротились на 57,24% до 11432,9 грн у 2020. Порівняно з 26 737,2 грн у 2019 році. Аналіз балансу дає висновок, що він має негативну тенденцію до зниження.

Якщо ми проаналізуємо зміну нерозподіленого прибутку, ми бачимо, що протягом двох років вартість підприємства зменшилася на 99,12% і досягла кінця 2020 року 5137,8 грн. Проти 585 760,9 грн. Це сталося з зменшенням доходів продажів та зменшення інших результатів продажу.

На жаль, майбутнє підприємства, на мій погляд, буде ще гіршим, оскільки підприємство пройшло "реструктуризацію" в ході якої вона втратила свою юридичну особистість, з усією наступним.

Давайте зробимо факторний аналіз виходу балансу табл. 2.6

Таблиця 2.6

Факторний аналіз балансового прибутку (грн.)

Показники	Базовий період	Перерахована величина	Звітний рік
1. Виторги від реалізації продукції	970496,4	1002840	815242,3
2. ПДВ	13533,8	36895,3	29993,4
3. Виторг від реалізації за відрахуванням всіх платежів	956962,6	965944,7	785248,9
4. Повна собівартість продукції	582085,4	601460,0	572705,7
5. Результат від реалізації продукції	374877,2	364484,7	212543,2
6. Балансовий прибуток	355760,2		204520,0

Протягом звітного періоду балансовий прибуток зменшився на 151 240,2 грн. (240520-355760,2 грн). Наступні фактори сприяли зміні балансового прибутку:

1. Зміна прибутку від реалізації продукції:

$$\Delta H_{rp} = 212543,2 - 374877,2 = -162334$$

1.1. Зміна обсягу реалізованої продукції:

$$\Delta Q_p = 374877,2 - (601460 / 582085,4 - 1) = 12477,7$$

1.2. Зміна структури реалізованої продукції:

$$\Delta C = 364484,7 - 374877,2 - 12477,7 = -22870,2$$

1.3. Зміна повної собівартості реалізованої продукції:

$$\Delta PC = - (572705,7 - 601460) = 28754,3$$

1.4. Зміна цін на реалізовану продукцію:

$$\Delta Ц = 785248,9 - 965944,7 - 180695,8$$

2. Зміна прибутку від іншої реалізації: 63,9 грн.;

3. Зміна позареалізаційних результатів: 11029,9 грн.

Загальне зменшення балансового прибутку за звітний період 151240,2 грн.,

у тому числі завдяки переліченим вище факторам:

1. Зміна прибутку від реалізації продукції: – 162334 грн.;

2. Зміна прибутку від іншої реалізації: 63,9 грн.;

3. Зміна суми позареалізаційних результатів: 11029,9 грн.

Як видно з розрахунків, зменшення прибутку балансу, головним чином, пояснюється зменшенням прибутку від реалізації випуску (послуг, робіт).

Якщо дивитися на підприємство в цілому, можна сказати, що ситуація на підприємстві нестабільна, оскільки всі показники змінюються дуже широко, що перешкоджає його працівникам планувати свою роботу належним чином.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ТОВ «КЛІМАТ-СЕРВІС»

3.1. Розробка поточного фінансового плану ТОВ «Клімат-Сервіс»

Невід'ємною частиною економіки підприємства є програма, спрямована на створення надійної основи для прискорення виробничого та соціального розвитку, збільшення фінансових стимулів для виробництва та збалансування їх. Її реалізація залежить від рівня фінансового планування, що визначає потік фінансових ресурсів та їх відповідність матеріальним ресурсам.

Під час процесу фінансового планування підприємство забезпечує необхідний попередній контроль над створенням та раціональним використанням фінансових ресурсів. Фінансове планування підприємства виражається у підготовці фінансового плану.

Об'єктами планування є доходи підприємства, відносини з бюджетними та позабюджетними фондами. Вони представляють остаточні результати діяльності підприємства, які є частиною фінансового плану та дозволяють впливати на розвиток виробництва.

Основним джерелом доходів та збільшення фінансових ресурсів підприємств є доходи від продажу послуг. Тому, на підставі попереднього розрахунку запланованих доходів та вартості послуг, робиться подальший розрахунок запланованого прибутку.

Дохід від продажу розраховується шляхом помноження кількості послуг за ціною продажу. Ціна визначається на основі рівня інфляції, податкових пільг для окремих продуктів.

За відсутності даних про ціну продажу ми припустимо, що ціни у період плану залишаться на рівні попереднього періоду. Обсяг реалізації визначаємо на 100%. Припускаючи, що 20 відсотків збільшення доходів у плануванні II кварталу порівняно з звітним значенням I кварталу, це призведе до:

$$В_{пл} = В_{ф} * 1,2,$$

де $В_{пл}$ – плановий виторг II кварталу,

$V_{\phi} = 1,103$ – виторг звітнього I кварталу.

$V_{пл} = 1,103 * 1,2 = 1,32$ (132% стосовно планового виторгу I кварталу).

Запланована вартість складається з умовно- фіксованих та змінних витрат. Умовно-фіксовані витрати не залежать від обсягу продажів та приймаються на тому ж рівні звітності I кварталу 0,805 або 80,5 відсотка.

$Пост = 0,805$ (80,5%);

Частка до виторгу $= 0,805/1,32 = 0,61$ (61%).

Величину планових змінних витрат приймемо рівної 0,119 по величині змінних витрат за планом I кварталу.

Плановий прибуток визначаємо по формулі:

$Пр = V_{пл} - Пер - Пост,$

$Пр = 1,32 - 0,119 - 0,805 = 0,396$ (39,6%).

Запланований прибуток може бути розрахований на підставі попереднього розрахунку планового обсягу продажів послуг та оперативного аналізу порогу рентабельності, рівня змінних витрат, запасі фінансової сили. Запланований прибуток за цим методом розраховується за формулою:

$Пр = (V_{пл} - V_{пор}) * (1 - Ч),$

де $V_{пор}$ – виторг, що забезпечує досягнення рентабельності;

$Ч$ – частка (планована) перемінних витрат у виторзі, % ($Ч = 0,119 / 1,32 = 0,09$);

$Пр = (1,32 - 0,885) * (1 - 0,09) = 0,396$ чи 39,6% (до виторгу планового I кварталу).

Плановий прибуток дорівнює 0,396.

Наступним кроком у підготовці фінансового плану є розвиток його складових частин: план доходів та видатків; план фінансового результату підприємства; план прибутку; план фінансування капіталу; і план грошових доходів та витрат.

Фінансові плани готуються на квартал по місяцям.

План доходів та видатків відображає очікуваний дохід та витрати на продаж, виробництво та управління (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

План доходів і витрат підприємства на I квартал 2021 року (тис. грн.)

№ п/п	Показники	Всього II кв.	у т.ч. по місяцям		
			січень	лютий	березень
1.	Виторг від реалізації продукції	1320	440	440	440
2.	Виробнича собівартість, усього у тому числі:	924	321	307	296
2.1.	матеріали і втрати	1,5	0,496	0,496	0,496
2.2.	зарплата з нарахуванням у пенсійний та інші фонди	145,1	40,7	37,7	66,7
2.3.	експлуатація устаткування	417,2	148,5	148,5	120,3
2.4.	енергія на технологічні цілі	117,6	39,2	39,2	39,2
2.5.	інші виробничі витрати	21,9	7,3	7,3	7,3
2.6.	загальногосподарські	75,7	31,4	26,4	17,9
2.7.	обов'язкові платежі	14,6	9,5	4,4	0,7
2.8.	інші витрати	130,7	43,6	43,6	43,5
3.	Прибуток від реалізації	396	119	133	144

Цей план показує, наскільки прибуток від реалізації послуг буде утворено та змінено.

Нижче наведено план фінансової ефективності діяльності (табл. 3.2), який показує прогнозований загальний дохід (надлишок) від продажу послуг, основних засобів та наявних доходів та витрат. Для того, щоб скласти цей план, проводяться допоміжні розрахунки прибутку (збитку) від реалізації та утилізації майна, а також прогнозований інший дохід та витрати.

У 2-му кварталі підприємство очікує отримати прибутку у розмірі 40,2%. Після сплати податків до бюджету підприємство має чистий прибуток, який воно розподіляє самостійно.

З цією метою складається план прибутку табл. 3.3. Планування розподілу прибутку враховує особливості організаційної та правової форми підприємства. Пропозиції розподілу прибутку враховуються стратегічними та тактичними завданнями підприємства.

Таблиця 3.2

**План фінансових результатів діяльності підприємства
на I квартал 2021 року (тис. грн.)**

№ п/п	Показники	Прибуток	Збиток
1.	Прибуток (збиток) від реалізації послуг	39,6	–
2.	Прибуток (збиток) від реалізації й іншого вибуття основних засобів	–	–
3.	Позареалізаційний прибуток	0,6	–
4.	Позареалізаційні витрати	–	–
5.	Фінансовий результат (п. 1 + п. 2 + п. 3 – п. 4)	40,2	–

У цьому плані чистий прибуток виділяються на кошти наступним чином:

1. Балансовий прибуток – 100%;
2. Платежі в бюджет – 30%;
3. Чистий прибуток у підприємства – 70%;
4. Поповнення власних оборотних коштів – 10%;
5. Розподіл по фондах – 60%;
6. ФОТ + 40%; ФСР = 10%; Ф = 45%; РФ = 5%.

Таблиця 3.3

План розподілу прибутку підприємства на I квартал 2019 року (тис. грн.)

№ п/п	Показники	Усього I кв.
1.	Прибуток від реалізації послуг	39,6
2.	Прибуток від позареалізаційних операцій	0,6
3.	Планований прибуток (п. 1 + п. 2)	40,2
4.	Податок на прибуток (п. 3 * 30%)	12,1
5.	Ч.П у розпорядженні підприємства (п. 3 – п. 4)	28,1
6.	Поповнення власних оборотних коштів (п. 5 * 10%)	2,81
7.	Сплата штрафів, зборів і податків із прибутку	–
8.	Чистий прибуток у фонди спец. Признач. (п. 5 – п. 6)	25,3
9.	Фонд розвитку виробництва (п. 8 * 45%)	11,4
10.	Фонд оплати праці (п. 8 * 40%)	10,1
11.	Фонд соціального розвитку	2,5
12.	Резервний фонд (страхування) (п. 8 * 5%)	1,3
13.	Нерозподілений прибуток	–

Більшість поточних витрат приймаються безпосередньо з відповідних кошторисів, оскільки терміни використання коштів збігається з фактичними витратами. На підставі даних, передбачених табл. 3.2-3,3 та вихідних даних табл. 3.4, ми складаємо план грошових потоків та витрат (табл. 3.5). Це відображає результати терм ув'язування доходу, отриманого підприємством та виплатою готівки

Таблиця 3.4

План фінансування капітальних вкладень на I квартал 2019 року (тис. грн.)

№ п/п	Джерело фінансування	Всього на I кв.	В т.ч. по місяцях, %		
			січень	лютий	березень
1.	Амортизаційні відрахування	20,48	6,83	6,83	6,82
2.	Засоби фонду нагромадження	11,4	3,42	3,88	4,10
3.	Разом за рахунок власних коштів	31,88	10,25	10,71	10,92
4.	Кредит банку	—	—	—	—
5.	Інші довгостр. позикові джерела	—	—	—	—
6.	Разом за рахунок усіх джерел	31,88	10,25	10,71	10,92

План готівкових коштів та витрат підприємства, складений для другого кварталу, є операційним фінансовим планом. Дохід підприємства дорівнює витратам, тобто балансу підтримується.

Фінансовий план завершує внутрішній процес планування, оскільки він охоплює всю діяльність підприємства: виробничий процес; придбання товарів; відносини з бюджетом, зовнішніми організаціями та працівниками підприємства.

**План грошових надходжень і витрат підприємства
на I квартал 2019 року (тис. грн.)**

№ п/п	Грошові надходження і витрати	Січень	Лютий	Березень	Усього за I кв.
1.	Доходи і надходження, усього у тому числі:	44,2	44,2	44,2	132,6
1.1.	виторг від реалізації послуг	44	44	44	132
1.2.	виторг від реалізації основних засобів	—	—	—	—
1.3.	виторг від реалізації інших активів	—	—	—	—
1.4.	позареалізаційні надходження	0,2	0,2	0,2	0,6
1.5.	інші надходження	—	—	—	—
2.	Грошові витрати і відрахування, усього	39,37	38,66	37,02	115,1
2.1.	придбання матеріалів на виробничий нестаток	3,97	3,97	3,97	11,91
2.2.	заробітна плата без нарахувань	2,95	2,74	4,85	10,54
2.3.	виробничі витрати	8,75	8,75	5,94	23,44
2.4.	загальногосподарські. витрати	3,14	2,64	1,79	7,57
2.5.	амортизаційні відрахування	6,83	6,83	6,82	20,48
2.6.	напрямок в соц. фонд та ін. фонди	9,37	9,37	9,37	28,11
2.7.	інші витрати	4,36	4,36	4,35	13,07
3.	Витрати, зв'язані з обов'язковими платежами	5,74	5,52	6,24	17,5
3.1.	податок на прибуток	3,67	4,05	4,35	12,07
3.2.	податок на землю і власників транспорту	0,95	0,44	0,07	1,46
3.3.	відрахування у позабюджетні фонди	1,12	1,03	1,82	3,97

3.2. Впровадження операційного аналізу фінансів ТОВ «Клімат-Сервіс»

Генерація та використання прибутку є основою ділової активності та її остаточним фінансовим результатом.

Порівняння суми прибутку з витратами описує ефективність роботи підприємства. Одним з найбільш доступних способів планування фінансового стану підприємства здійснюється через операційний аналіз, виконаний за

схемою: витрат - продаж - прибуток. За допомогою операційного аналізу можна виявити залежність фінансового результату виробничих заходів щодо змін витрат, цін, випуск та маркетингу. На відміну від зовнішнього фінансового аналізу (за даними державних фінансових та статистичних звітів), результати операційного (внутрішнього) аналізу є комерційною таємницею підприємства.

Операційний аналіз може вирішити такі фінансові завдання:

- аналізувати прибутковість виробничої діяльності підприємств;
- прогнозувати прибутковості підприємства на основі показника "Запас фінансової стійкості";
- оцінити бізнес-ризики;
- вибрати найкращий вихід з кризи;
- аналізувати швидкість прибутку від інвестицій, зроблених для збільшення основного капіталу;
- розробити найбільш прибуткові виробничі та маркетингові політики для підприємства.

Ключовими елементами операційного аналізу є: операційний важіль, поріг рентабельності та запас фінансової сили підприємства. Операційний аналіз є невід'ємною частиною бухгалтерського обліку.

Дія операційного (виробничого, господарського) важеля виявляється в тому, що будь-яка зміна доходів від реалізації завжди призводить до більш потужної зміни прибутку.

У практичних розрахунках співвідношення так званої валової маржі (результат від реалізації після відшкодування змінних витрат) до отримання прибутку (формула 3.1) використовується для визначення сили впливу операційного важеля.

$$\text{Сила дії операційного важеля} = \frac{\text{Валова маржа}}{\text{Прибуток}}. \quad (3.1)$$

Валова маржа - це різниця між доходами від продажу та змінними витратами. Цей показник також згадується в економічній літературі, як показник

покриття. Валова маржа повинна бути достотною не тільки для покриття фіксованих витрат, а й для генерувати прибутку.

Крім того, якщо впливу операційного важеля інтерпретується як відсоткова зміна валової маржі (або, залежно від цілей аналізу, чистого результату експлуатації інвестицій) у заданому відсотковому зміні обсягу продажів, то формула може бути представлена у вигляді формули 3.2.

$$\text{Сила впливу операційного важеля} = \frac{\Delta \text{HPEI} / \text{HPEI}}{\Delta K / K} = \frac{\Delta \text{Валова маржи} / \text{Валова маржи}}{\Delta K / K}, \quad (3.2)$$

де HPEI – нетто-результату експлуатації інвестицій;

K – фізичний обсяг реалізації.

Формула потужності впливу операційного важеля допоможе відповісти на питання про те, наскільки чутлива маржа або чистий результат експлуатації інвестицій до фізичного обсягу продажу продукту. Подальші послідовними перетвореннями цієї формули забезпечують спосіб розрахунку сили дії важіль операційного використання за допомогою ціни одиниці товару, змінних одиничних витрат на товар та загальних постійних витрат.

Сила операційного важеля завжди розраховується для певного обсягу продажів, для заданих доходів від реалізації. Змінюється доходів від реалізації - змінюється сила дій операційного важеля. Сила операційного важеля значною мірою залежить від середньої потенціалу промисловості: чим вища вартість основних засобів, тим вищі постійні витрати - це об'єктивний чинник.

Однак, ефект операційного важеля піддається контролю: чим більше постійні витрати і чим менше прибуток, тим сильніше діє операційний важіль, і навпаки.

Це легко продемонструвати, перетворюючи формулу 3.2 (силу операційного важіль) до формули 3.3.

$$\frac{\text{Валова маржа}}{\text{Прибуток}} = \frac{\text{Постійні витрати} + \text{Прибуток}}{\text{Прибуток}}. \quad (3.3)$$

Більш того, чим вище частка фіксованих витрат у валовій маржі, тим вище сила операційного важеля.

Коли надходження від реалізації зменшуються, сила дії операційного важеля зростає. Кожен відсоток зниження доходів виробляє збільшення відсотка зниження прибутку. Ось як потужність операційного важеля проявляється.

При збільшенні продажів, якщо поріг рентабельності (точка відновлення витрат) вже пройдений, сила дії операційного важеля зменшується: кожен відсоток збільшення прибутку дає менший та менший відсоток збільшення прибутку (частка фіксованих витрат у загальному зменшенні). Але при стрибку фіксованих витрат, продиктованих інтересами подальшого збільшення доходів або інших обставин, підприємство має пройти новий поріг рентабельності. На короткій відстані від порогу рентабельності, ефект важеля буде максимальною, а потім почне зменшуватися знову, і тому до нового стрибка фіксованих витратах над новим порогом рентабельності.

Крім того, збільшення частки постійних витрат підсилює дію операційного важеля, а зниження ділової активності впливає на помножені втрати прибутку. Якщо дохід побудований достатніми темпами, при сильному операційному важелі підприємство, хоча і сплачує максимальну суму податку на прибуток, проте здатний платити тверді дивіденди та забезпечувати розвиток.

Все це переконує нас, що сила операційного важеля вказує на ступінь підприємницького ризику, пов'язаного з фірмою: чим більша сила операційного важеля, тим більше підприємницького ризику.

Тепер ми перейдемо до визначення запасу фінансової міцності (маржа безпеки) підприємства. Це вимагає визначення порогу рентабельності (критичної точки, "мертвої крапки", точки самодостатності, точки перелому, точки зупинки тощо).

Поріг рентабельності це виторг від реалізації, в якому підприємство більше не має втрати, але ще не має прибутку. Валової маржі достатньо, щоб покрити постійні витрати, а прибуток дорівнює нулю.

$$\text{Прибуток} = \text{Валова маржа} - \text{Постійні витрати} = 0, \quad (3.4)$$

або

$$\text{Прибуток} = \text{Поріг рентабельності} * \text{Валову маржу (\%)} - \text{Постійні витрати} = 0. \quad (3.5)$$

З формули 3.5 одержуємо значення порога рентабельності (формула 3.6).

$$\text{Поріг рентабельності} = \frac{\text{Постійні витрати}}{\text{Валову маржу (\%)}}. \quad (3.6)$$

Графічні способи визначення порогу рентабельності не складні. Перший з цих способів показаний на рис. 3.1, заснований на рівності валової маржі і постійних витрат, коли досягається порогова вартість доходів від продажів.

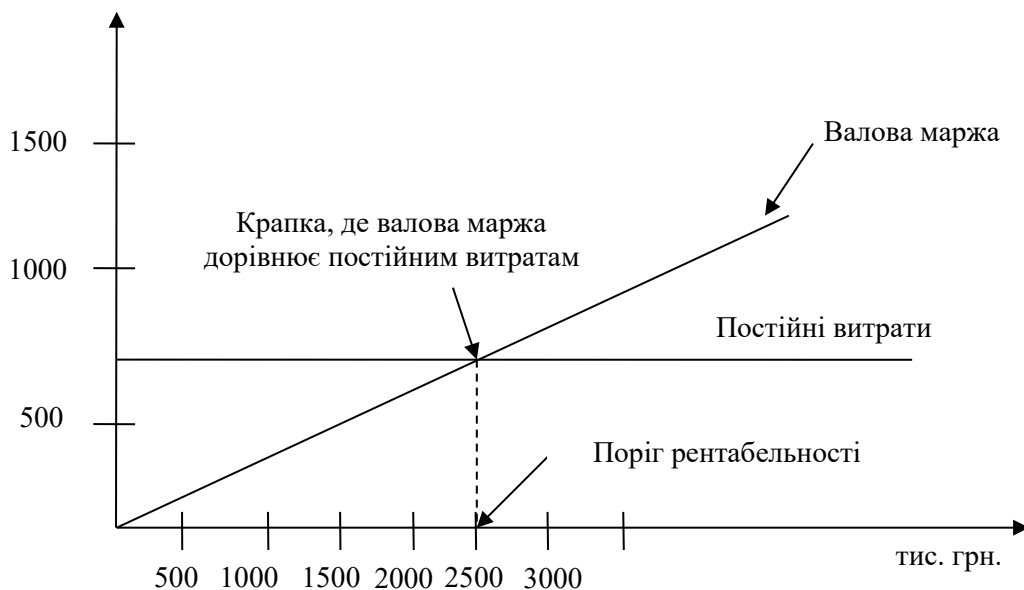


Рис. 3.1. Визначення порога рентабельності

Граничне виробництво, розраховане на основі формули 3.7, буде таким же, як і розраховане на основі формули 3.8, лише тоді, коли є лише один продукт, який змушують" своїм виторгом від реалізації покривати всі фіксовані витрати підприємства, або коли Вони роблять розрахунки для одного ізольованого проекту.

$$\text{Порогова кількість товару} = \frac{\text{Поріг рентабельності товар}}{\text{Ціна реалізації}} \quad (3.7)$$

або

$$\text{Порогова кількість товару} = \frac{\text{Постійні витрати}}{\text{Ціна од. товару} - \text{Змінні витрати на од. товар}} \quad (3.8)$$

Якщо для виготовлення декількох продуктів, розрахунок виробництва що забезпечує беззбитковість найчастіше здійснюється за формулою, яка враховує роль продукту у загальних доходів від продаж, таким чином, на його частку в постійних витратах. Замість формули 3.8, використовується формула 3.9:

$$\text{Порогова кількість товару} = \frac{\text{Постійні витрати} * \text{Питому вагу товару}}{\text{Ціна товару} - \text{Змінні витрати на од. товар}}, \quad (3.9)$$

1. Після проходження порогу рентабельності підприємство має додаткову кількість валової маржі для кожного наступну одиницю товару. І, звичайно, є збільшується прибуток.

Для того, щоб визначити масу прибутку після пропуску порогу рентабельності, достатньо помножити кількість товарів, що продаються з вищою межею виробництва на питому величину валової маржі, що можна знайти в кожній одиниці проданого товару формула 3.10:

$$\text{Маса прибутку після ППР} = \text{Кількість товару}_{\text{ППР}} * \frac{\text{Валова маржа}}{\text{Загальна кіл. проданого ттовар}}, \quad (3.11)$$

де ППР – проходження порога рентабельності.

Як вже згадувалося, впливу операційного важеля є максимальною поблизу порогу рентабельності та зменшується, якщо доходи продажів та прибутку збільшуються, оскільки частка постійних витрат у загальній їхній сумі зменшується - і тому йде до наступного "стрибка" фіксованих витрат.

Знаючи поріг рентабельності, можна визначити фінансову силу підприємства. Різниця між досягнутими фактичними процедурами продажу та порогом рентабельності - це запас фінансової міцності підприємства (ф. 3.12).

$$\text{Запас фінансової міцності} = \text{Виторг від реалізації} - \text{Поріг рентабельності}. \quad (3.12)$$

Якщо продажі надходять нижче порога рентабельності, фінансовий стан підприємства погіршується, і існує дефіцит ліквідності. Перед розробкою фінансових планів, при прийнятті управлінські рішення та дотримання контролю, проводиться аналіз фінансових показників підприємства для звітного періоду у порівнянні з планом.

Для аналізу взяті дані підприємства «Клімат-Сервіс» про реалізацію запланованих показників на квартал.

Розрахуємо маржинальний дохід за формулою 3.13.

$$МД = В - Змін, \quad (3.13)$$

де МД – валова маржа;

В – виторг від реалізації послуг ($В = 1,103$, $Впл = 1,0$);

Змін – змінні витрати ($Змін = 0,059$).

$$МД = 1,103 - 0,059 = 1,044.$$

Виторг зв'язаний з витратами і прибутком розрахуємо за формулою 3.14.

$$В = Змін + Пост + Пр, \quad (3.14)$$

де Змін – змінні витрати ($Змін = 0,059$)

Пост – постійні витрати;

Пр – прибуток від реалізації.

$$В = 0,059 + 0,805 + 1,044 = 1,103.$$

З формули 3.14 випливає формула 3.15.

$$МД = Пост + Пр, \quad (3.15)$$

$$МД = 0,085 + 0,0239 = 1,044$$

Формула 3.15 показує, що максимізація валової маржі є джерелом постійних витрат та генерації прибутку.

Цей розрахунок називається розрахунок точки беззбитковості. Це дає змогу визначити суму або дохід від обсягу продажів послуг, за якими прихід дорівнює витратам, тобто підприємство не спричиняє втрату, але не має

прибутку. Точка, за якою прибуток дорівнює нулю, називається точкою без інтересу. Він має валову маржу, що дорівнює фіксованим витратам.

$$\text{Пр} = \text{В} - \text{Змін} - \text{Пост} ,$$

якщо $\text{Пр} = 0$, тоді $\text{Пр} = \text{МД} - \text{Пост} = 0$ або $\text{МД} = \text{Пост}$, таким чином:

$$\text{Впор} * \text{Частка МД} = \text{Пост} ,$$

де Впор – обсяг порогового (мінімального) виторгу;

Частка МД – коефіцієнт валової маржі.

$$\text{Частка МД} = \frac{\text{МД}}{\text{В}} , \text{ тоді } \text{Впор} = \text{Пост} * \text{В} .$$

$$\text{Впор} = 0,805 * 1,103 = 0,850$$

На підставі розрахунків побудуємо графік (залежності валової маржі від рівня постійних витрат (рис. 3.2).

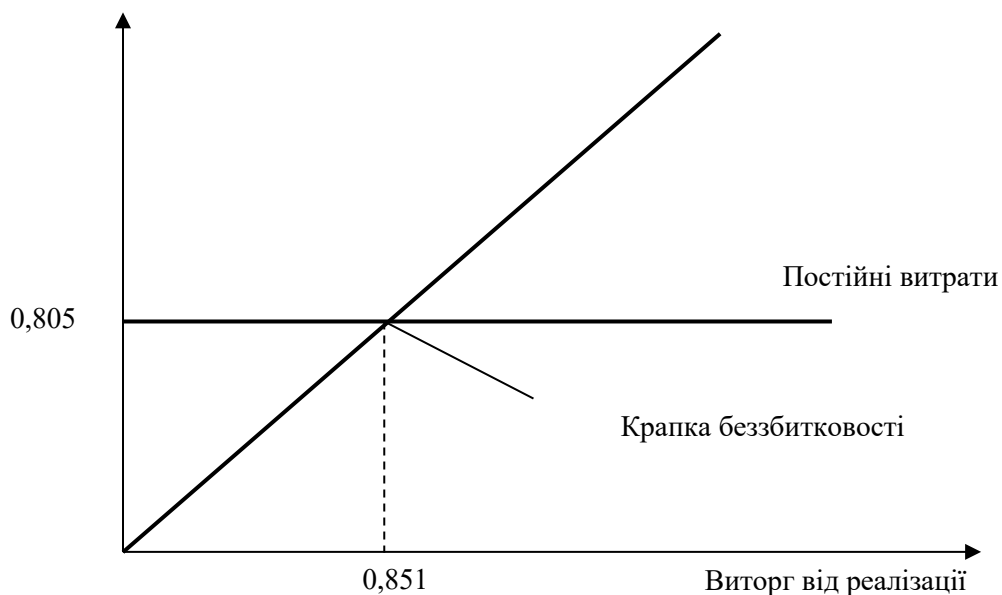


Рис. 3.2. Графік залежності валової маржі від рівня постійних витрат

Різниця між досягнутими фактичними доходами від продажу послуг та поріг доходів являє собою резервну фінансову міцність підприємства:

$$\text{Запас міцності} = \text{В} * \text{Впор} ,$$

$$\text{Запас міцності} = 1,103 - 0,851 = 0,252 .$$

Або у відсотках до виторгу від реалізації:

$$\text{Запас міцності \%} = \frac{B - B_{\text{пор}}}{B} * 100\%,$$

$$\text{Запас міцності \%} = (0,252 / 1,103) * 100\% = 22,8\%.$$

Розрахуємо пороговий прибуток, що відповідає запасу міцності:

$$\text{Пр.пор} = \text{Запас міцності} * \text{Коеф. валової маржи}$$

$$\text{Пр.пор} = 0,252 * (1,044 / 1,103) = 0,238.$$

Чим вище порогове значення прибутковості, тим важче для підприємства, щоб переживати. Зниження порогу може бути досягнуто за рахунок збільшення валових марок: збільшуючи ціну та обсяг продажів або зменшуючи фіксовані витрати. Ми обчислимо цінність для цілей, і ми зменшимо всі розрахунки до таблиці. 3.7.

Таблиця 3.7

Розрахунок запасу фінансової міцності, граничного прибутку
та сили операційного важеля (коеф.)

№ п/п	Показники	План	Звіт.
1.	Виторг від реалізації	1,000	1,103
2.	Перемінні витрати	0,119	0,059
3.	Валова маржа (п. 1 – п. 2)	0,881	1,044
4.	Постійні витрати	0,650	0,805
5.	Прибуток (п. 3 – п. 4)	0,231	0,239
6.	Коефіцієнт валової маржі (п. 3 : п. 1)	0,881	0,946
7.	Коеф. валової маржі в % (п. 6 * 100%)	88,10	85,80
8.	Поріг рентабельності (п. 4 : п. 6)	0,738	0,851
9.	Запас фінансової міцності (п. 1 – п. 8)	0,262	0,252
10.	Прибуток граничний (п. 9 * п. 6)	0,231	0,238
11.	Сила операційного важеля (п. 3 : п. 5)	3,81	4,37

Ці розрахунки показують, що як збільшується дохід, сила регулювання важіль, а резерв фінансової сили збільшується.

Аналіз показує, що підприємство протягом звітного періоду мала прибуток від 0,239, що перевищує ліміт доходу 0,238 та маржу безпеки 22,8 відсотка. Але величина сили важільного важіль, її вплив є сильним, оскільки будь-яка зміна доходів призведе до 4,37-кратного зміни прибутку. Якщо дохід збільшується на

2%, прибуток збільшиться на 8,74%, якщо дохід зменшується на 2%, прибуток зменшиться на 8,74%. Це небезпечно для підприємства.

Вплив важільного важіль може бути зменшений (з постійним доходом), змінюючи частку витрат: збільшення частки змінних та зменшення постійних витрат.

Вищезгаданий розрахунок максимізації прибутку шляхом зміни частки витрат дає змогу підприємству планувати майбутнє прибуток, виходячи з успіху діяльності та вдосконалення фінансового становища підприємства у прогностичному періоді.

Операційний аналіз дозволяє визначити чутливість, тобто можлива реакція фінансового результату до змін зовнішніх та внутрішніх факторів виробництва та маркетингу продукції.

У сучасному діловому середовищі, проблема не є однією з збільшення суми прибутку, а й збереження його у сумах, встановлених самого підприємства, забезпечуючи оптимальний баланс між виробничою та соціальною перевагою та сумою податкових платежів.

Аналіз чутливості базується на обсязі виробництва, який протилежно впливає вплив попереднього фактора, коли один з показників постійних та змінних витрат, ціна за одиницю статті, зміни.

Ідея фінансового стану підприємства впливає на вибір економічних пріоритетів, що підлягає здійсненню при плануванні виробничої діяльності підприємства.

Аналіз продуктивності компанії за першим кварталом показує, що це неліквідник, оскільки він має дуже низьку абсолютну коефіцієнт ліквідності, велика дебіторська заборгованість та кредиторська заборгованість, що транспортний план становить 80,7%. Але ця ситуація була виправлена транспортним засобом іноземного вантажу щомісяця. Протягом звітного періоду прибуток підприємства була отримана на 3,5%.

Для забезпечення прозорості та збільшення відповідальності керівників окремих структурних підрозділів необхідно докладно докладно фінансовий план

на підприємстві. З цією метою слід розробляти проект поточного фінансового планування та повідомляти індивідуальним підрозділом. Це, у свою чергу, вимагає ідентифікації набору показників, що дозволяють кожному працівнику визначити маржу доходу.

У той же час необхідно створити систему бюджетів підприємств, що включає бюджети підрозділів, семінарів, функціональних послуг, податкових та кредитних бюджетів.

Звертаючись до цих визначених питань інтегрованого способу підвищить ефективність організації.

РОЗДІЛ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ

4.1. Аналіз небезпечних і шкідливих факторів при роботі на ЕОМ в фінансовому відділі

Людина випробовує вплив виробничих факторів. Ці фактори можуть робити на людину сприятливий і несприятливий вплив. Відповідно до ДСТ 12.0.002-080 несприятливі виробничі фактори можуть бути небезпечними і шкідливими. Шкідливий виробничий фактор у залежності від рівня і тривалості впливу може стати небезпечним. Класифікація небезпечних і шкідливих факторів визначений ДСТ 12.0.003-74.

Експлуатація ЕОМ супроводжується утворенням ряду шкідливих і небезпечних факторів психофізичного і санітарно-гігієнічного характеру.

Працівники підприємства, праця яких пов'язана з роботою на ЕОМ, піддаються під час роботи впливу наступних шкідливих і небезпечних факторів:

1. Психофізичних: фізичні (статистичні) і нервово-психологічні навантаження, монотонність праці.

2. Санітарно-гігієнічних: підвищення рівня шуму, статичне електричне, електромагнітне випромінювання, підвищення напруг електричних і магнітних полів, недостатня освітленість робочого місця, або підвищена яскравість світла.

Санітарними нормами і правилами встановлені наступні припустимі значення рівня шуму 50 Дб, граничне допустиме напруження електростатичного поля чи на робочому місці при тривалості впливу на людину до однієї години складає 60 кВ/м.

Інтенсивність повітряних неіонізуючих електромагнітних полів на обслуговуючий персонал залежить від потужності джерела випромінювання, режиму роботи, конструктивних особливостей випромінюючих пристроїв, розташування робочого місця й ефективності захисних заходів.

Гранична припустима напруженість електричної складової електромагнітного поля складає 10 В/м.

Тривалість впливу неіонізуючого електромагнітного випромінювання на організм людини з інтенсивністю, що перевищує гігієнічні нормативи, приводить до функціональних змін з боку нервової, серцево-судинної та інших систем організму.

Проведені вченими дослідження показують, що перемінні магнітні поля з частотою 60 Гц можуть викликати очні захворювання, злоякісні пухлини, зниження імунного стану організму.

Фізичні перевантаження найчастіше торкаються зорової системи або кістково-м'язової системи (плечові суглоби, шия, верхня частина спини), що спричиняє остеохондроз.

У цілому, користувач ЕОМ не зіштовхується з яким-небудь особливими психічними чи емоційними проблемами. Дослідження показали одиничні випадки психічних зривів у результаті тривалої роботи на комп'ютері. Проте, рекомендується вживати заходи до запобігання надмірного дискомфорту і стомлення.

У більшості користувачів ЕОМ виникає кістково-м'язовий дискомфорт через статичну напругу м'язів, незручної пози чи часто повторюваних одноманітних рухів. З метою зменшення ймовірності професійних захворювань доцільно приймати наступні профілактичні заходи: забезпечення робочих місць зручними столами і стільцями, раціональна організація роботи, ергономічне проектування дисплеїв, клавіатури і підставок для документів.

Максимальний час роботи тієї чи іншої людини на комп'ютері варіюється, але не повинно перевищувати двох годин підряд. При роботі за комп'ютером варто розташуватися на відстані витягнутої руки від екрана. Сусідні монітори повинні знаходитися від працюючого на відстані не менш ніж 2м.

Основним джерелом ергономічних проблем, пов'язаних з охороною здоров'я людей, які використовують у своїй роботі персональні комп'ютери, є дисплеї з електронопроміневими трубками. Вони являють собою джерела найбільш шкідливих випромінювань, що несприятливо впливають на здоров'я операторів.

Існує два типи випромінювань, що виникають при роботі монітора: електростатичне та електромагнітне. Перше виникає в результаті опромінення екрана потоком заряджених часток. Неприємності, викликані їм, зв'язані з пилом, що накопичується на електростатично-заряджених екранах, що впливає на користувача під час його роботи за дисплеєм. Результати медичних досліджень показують, що такий електризований пил може викликати запалення шкіри.

Електромагнітне випромінювання створюється магнітними котушками системи, що знаходяться біля цокольної частини ЄПТ. Спеціальні виміри показали, що невидимі силові поля з'являються навіть навколо голови оператора під час його роботи за дисплеєм.

Людині, ймовірно, вже ніколи не вдасться цілком уникнути шкідливого впливу передових технологій, але можна звести його до мінімуму. Більшість проблем вирішується при правильній організації робочого місця, дотриманні правил техніки безпеки і розумному розподілі робочого часу.

Вимоги до мікроклімату. Мікрокліматичні параметри впливають на функціональну діяльність людини, його самопочуття і здоров'я і на надійність роботи засобів обчислювальної техніки. Особливо великий вплив на мікроклімат роблять джерела теплоти, що знаходяться в приміщенні. Основними джерелами теплоти є: ЄОМ, прилади освітлення, обслуговуючий персонал. Середня величина тепловиділення складає 310 Вт/м^2 . Питома величина тепловиділення від приладів висвітлення складає $35 - 60 \text{ Вт/м}^2$. Кількість теплоти від обслуговуючого персоналу невелика. Вона залежить від числа працюючих у приміщенні та інтенсивності роботи, виконуваної людиною.

Крім того, на сумарні тепловиділення впливають зовнішні джерела надходжень теплоти. До них відносять теплоту, від сонячної радіації, приплив теплоти через непрозорі огорожувальні конструкції.

Основним тепловиділяючим устаткуванням у дисплейному залі є ЄОМ – в середньому до 80% сумарних виділень. Тепловиділення від приладів освітлення складають у середньому 12%. Надходження теплоти від обслуговуючого

персоналу – 1%, від сонячної радіації – 6%, приплив теплоти через непрозорі конструкції – 1%. Ці джерела теплоти є постійними.

На організм людини і роботу комп'ютерів впливає відносна вологість повітря. При вологості повітря до 40% стає тендітною основа магнітної стрічки, підвищується знос магнічних голівок, виходить з ладу ізоляція проводів, а також виникає статична електрика при русі носіїв інформації в ЕОМ. При відносній вологості повітря більш 75-80% знижується опір ізоляції, змінюються робочі характеристики елементів ЕОМ, зростає інтенсивність відмовлень елементів ЕОМ. Швидкість руху повітря також впливає на функціональну діяльність людини і роботу високошвидкісних пристроїв печатки.

З метою створення нормативних умов для операторів ЕОМ встановлені норми мікроклімату (ДСТ 12.1.005-88). Ці норми встановлюють оптимальні і припустимі значення температури, відносній вологості і швидкості руху повітря в дисплейних приміщеннях з обліком надлишку явної теплоти, ваги виконуваної роботи і сезонів року.

Під оптимальними мікрокліматичними параметрами прийнято розуміти такі, які при тривалому і систематичному впливі на людину забезпечують збереження нормального функціонального і теплового стану організму без напруги реакції терморегуляції, створюють відчуття теплового комфорту і є передумовою високого рівня працездатності.

Вимоги до електробезпеки. Електроустановки, до яких відноситься практично все устаткування ЕОМ, представляють для людини велику потенційну небезпеку, тому що в процесі експлуатації або проведення профілактичних робіт людина може торкнутися частини, що знаходяться під напругою. Специфічна небезпека електроустановок: струмоведучі провідники, корпуси стійок ЕОМ і іншого устаткування, яке опинилося під напругою в результаті ушкодження ізоляції, не подають яких-небудь сигналів, що попереджали б людини про небезпеку. Реакція людини на електричний струм виникає лише при протіканні останнього через тіло людини.

Експериментальні дослідження, показники, що людина починає відчувати дратівну дію перемінного струму промислової частоти силою 0,6-1,5 мА і постійного струму 5-7 мА. Ці струми не представляють серйозної небезпеки для діяльності організму людини і тому що при такій силі струмі можливе самостійне звільнення людини від контакту зі струмоведучими частинами, припустиме його тривале протікання через тіло людини.

У тих випадках, коли дія струмі стає настільки сильною, що людина не в стан звільнитися від контакту, виникає небезпека тривалого протікання струму через тіло людини. Тривалий вплив таких струмів може привести до ускладнення і порушення подиху. Для перемінного струму промислової частоти сила струму, що не відпускає, знаходиться в межах 6-20 мА і більш. Постійний струм не викликає ефекту, що не відпускає, а приводить к сильним болючим відчуттям, сила такого струму 15-80 мА і більше.

При протіканні струму в декілька сотих часток Амперів виникає небезпека порушення роботи серця. Може виникнути фібриляція серця, тобто безладні, некоординовані скорочення волокон серцевого м'яза, при цьому в серці не стане гнати кров по судинах, відбувається зупинка кровообігу, після чого впливає повна зупинка серця. Як показують експериментальні дослідження, граничні фібриляційні струми залежать від маси організму, тривалості протікання струму і його шляхів. Розглянуті реакції організму на дії електричного струму дозволили встановити три рівні припустимих струмів (ДСТ 12.1.038-82).

Перший рівень – невідчутний струм, що не викликає порушень діяльності організму і допускається для тривалого (не більш 10 хв. у добу) протікання через тіло людини при обслуговуванні електроустаткуванням. Для перемінного струму частотою 50 Гц він складає 0,3 мА, для постійного – 1 мА.

Другий рівень – струм, що відпускає. Дія такого струму на людину припустимо, якщо тривалість його протікання не перевищує 30 с. Сила струму, що відпускає: для перемінного струму – 6 мА, для постійного – 15 мА.

Третій рівень – фібриляційний струм, що діє короткочасно до 1 с. Сила струму: для перемінного струму – 50 мА, для постійного – 200 мА.

Важливе значення для запобігання електротравматизму має правильна організація обслуговування діючих електроустановок, проведення ремонтних і профілактичних робіт, здійснюване за допомогою наступних мір: доступ до роботи, нагляд під час роботи, відключення під час ремонту, вивішування попереджувальних плакатів і знаків безпеки, перевірка відсутності напруги, накладення заземлення.

При дотику до кожного з елементів ЕОМ можуть виникнути розрядні струми статичної електрики. Такі розряди не представляють небезпеки для людини, однак можуть привести до виходу з ладу ЕОМ. Для зниження величин виникаючих зарядів у дисплейних залах застосовують покриття технологічних підлог з одношарового полівінілхлоридного антистатичного лінолеуму марки АСИ. Ще одним методом захисту є нейтралізація статичної електрики іонізованим газом. Можна також застосувати загальне і місцеве зволоження повітря.

Вимоги до освітлення. Правильно спроектоване і виконане освітлення забезпечує високу працездатність, робить позитивний психологічний вплив на працюючих, сприяє підвищенню продуктивності праці. Про важливість питання освітлення для дисплейних залів говорить той факт, що основний обсяг інформації (близько 90%) оператор одержує по зоровому каналі.

До системи освітлення висувають наступні вимоги:

- відповідність рівня освітлення робочих місць характерові виконуваної зорової роботи;
- досить рівномірний розподіл яскравості на робочих поверхнях і в навколишньому просторі;
- відсутність різних тіней, прямого і відбитого блиску;
- сталість освітленості в часі;
- оптимальна спрямованість випромінюваного освітлювальними приладами світлового потоку;
- довговічність, економічність, електро і пожежобезпечність, естетичність, зручність і простота експлуатації.

З метою зменшення сонячної інсоляції світлопроеми влаштовують з північною, північно-східною або північно-західною орієнтацією. Монітори розташовують подалі від вікон і таким чином, щоб вікна знаходились збоку.

Якщо екран дисплея розташований до вікна, необхідні спеціальні пристрої, що екранують, (штори, які розсіюють світло, регульовані жалюзі, сонцезахисна плівка з металізованим покриттям).

Для штучного освітлення дисплейних приміщень краще використовувати люмінесцентні лампи, тому що в них висока світлова віддача (до 75 лм/Вт і більш), тривалий термін служби (до 10000 годин), мала яскравість світної поверхні, близький до природного спектральний склад випромінюваного світла, що забезпечує гарну передачу кольору.

Найбільш прийнятними для приміщень, у яких працюють економісти, є люмінесцентні лампи ЛБ (білого світла) і ЛТБ (тепло-білого світла) потужність 20, 40, 80 Вт.

4.2. Розрахунок системи штучного освітлення в фінансовому відділі ТОВ «Клімат-Сервіс»

До сучасного виробничого освітлення пред'являються високі вимоги як гігієнічного, так і техніко-економічного характеру. Правильно спроектоване і виконане освітлення забезпечує високий рівень працездатності, робить позитивний психологічний вплив на працюючих, сприяє підвищенню продуктивності праці.

До системи освітлення висувають наступні вимоги:

- відповідність рівня освітленості робочих місць характерові виконуваної здорової роботи;
- досить рівномірний розподіл яскравості на робочих поверхнях і в навколишньому просторі;
- сталість освітленості в часі;
- оптимальна спрямованість випромінюваного освітлюваними приладами світлового потоку;

– довговічність, економічність, електро- і пожежобезпечність, естетичність, зручність і простота експлуатації.

У тих випадках, коли одного природного освітлення в приміщенні недостатньо, встановлюють спільне освітлення. При цьому додаткове штучне освітлення застосовують не тільки в темний, але й у світлий час доби.

По конструктивному виконанню штучне освітлення може бути загальним і місцевим. При загальному освітленні всі робочі місця одержують освітлення від загальної освітлюваної установки. Комбіноване освітлення поряд із загальним включає місцеве освітлення, яке зосереджує світловий потік безпосередньо на робочих місцях. Застосування тільки місцевого освітлення неприпустимо, тому що виникає необхідність частоті адаптації зору, створюються глибокі і різкі тіні й інші несприятливі фактори.

Для штучного освітлення приміщень використовують люмінесцентні лампи, у яких висока світова віддача і тривалий термін служби, разом з тим необхідно враховувати недоліки: висока пульсація світлового потоку, необхідність застосування спеціальної пускорегулюючої апаратури, складність їхньої утилізації через наявність у лампах парів ртуті. Сьогодні на ринку систем штучного освітлення з'явилися нові схеми люмінесцентних ламп із підвищеною частотою мерехтіння. Однак широке просування даного сектора утруднено в зв'язку з непоінформованістю про даний вид товару і необхідності заміни старого устаткування, що несе підвищені витрати. Освітлення нової системи починають застосовувати при капітальному ремонті приміщень і при повній заміні старого устаткування.

Норми освітленості побудовані на основі класифікації зорових робіт з визначених кількісних ознак. Ведучою ознакою, що визначає розряд роботи, є розмір деталей, що розрізняються. У свою чергу розряди поділяють на чотири підрозряди в залежності від тла і контрасту між деталями і тілом.

На стадії проектування основною задачею світлотехнічних розрахунків є визначення необхідної площі світлопроемів при природному освітленні і потрібні потужності освітлюваної установки – при штучному.

Дані для розрахунку:

1. Визначення типу джерела освітлення – люмінесцентні лампи.

2. Система освітлення – загальна.

3. Вибір типу світильника – „Астра 32”.

4. Розмір приміщення:

а) Довжина А – 60 м.

б) Ширина Б – 30 м.

в) Висота Н – 5 м.

г) Висота робочої поверхні $h_p = 1$ м.

Коефіцієнт відображення стелі ρ_n - 50 %, стін ρ_c - 30 %, робочої поверхні ρ_p - 10 %.

Напруга мережі – 220 В.

1. Розраховуємо відстань від стелі до робочої поверхні за формулою:

$$H_o = H - h_p = 5 - 1 = 4 \text{ м.}$$

2. Розраховуємо відстань від стелі до світильника за формулою:

$$h_c = 0,1 \text{ м, так як кріпиться до стелі.}$$

3. Розраховуємо висоту підвішування світильника над освітлюваною поверхнею за формулою:

$$h = H_o - h_c = 4 - 0,1 = 3,9 \text{ м.}$$

4. Розраховуємо висоту підвішування світильника над підлогою за формулою:

$$H_n = h_p + h = 3,9 + 1 = 4,9 \text{ м.}$$

Для досягнення найбільшої рівномірності освітлення приймаємо відношення $L/h = 1,5$, тоді відстань між центром світильника буде $L = 1,5 * h$

$$L = 1,5 * 3,9 = 5,85 \text{ м.}$$

Знаходимо необхідну кількість світильників

$$N = \frac{S}{L^2} = \frac{60 * 30}{5,85^2} = \frac{1800}{34,2} = 53 \text{ шт.}$$

Приймаємо 7 світильника в один ряд.

Знаходимо i -індекс приміщення:

$$i = \frac{AB}{h(A+B)} = \frac{60 \times 30}{3,9 \times (60 + 30)} = 5,1$$

За табл.23 при $i=5$, ρ_n - 50%, ρ_c - 30%, ρ_p - 10%, для світильника типу

ЛД 65 коефіцієнт використання світового потоку $\eta = 0,67$.

Визначаємо світовий потік однієї лампи:

$$\Phi = \frac{E_{\min} * S * K_z * Z}{N_\eta}, \text{ де } K_z = 1,8; Z = 1,1 \text{ для люмінесцентних ламп}$$

$$E_{\min} = 100 \text{ лк.}$$

$$\Phi = \frac{100 * 1800 * 1,8 * 1,1}{53 * 0,67 * 2} = 5018 \text{ лм.}$$

де $K_z = 1,8$ за таблицею 5.

За знайденим світовим потоком вибираємо лампу потужністю 500Вт, що має світовий потік 8300 лм, найбільш близький до розрахункового. Г 215-225-500. За знайденим світовим потоком із таблиці 17 обираємо лампу. ЛД, яка має світовий потік 4000 потужністю 65 Вт.

При цьому фактична освітленість дорівнює:

$$E_\phi = E_{\min} \frac{\Phi_\lambda}{\Phi_p} = 100 * \frac{4000}{5018} = 80 \text{ лк.}$$

Визначаємо потужність освітлювальної установки:

$$P_z = P_\lambda * N = 65 * 53 * 2 = 6890 \text{ Вт} = 6,89 \text{ кВт.}$$

ВИСНОВКИ

Практика свідчить, що за рівнем ефективності фінансового управління українські підприємства на сучасному етапі значно поступаються європейським. Проте зарубіжний досвід переконує, що в умовах глобалізації малі й середні підприємства відіграють помітну роль у суспільному розвитку, а рівень ефективності їхньої фінансової діяльності не поступається рівню ефективності фінансової діяльності основної маси корпорацій. Подальше підвищення ефективності управління фінансами малих й середніх підприємств потребує активізації теоретичних досліджень та розробки практичних рекомендацій, які б враховували сучасний стан економічного розвитку України й особливості функціонування підприємств цієї форми власності. Результати проведеного дослідження дозволили зробити наступні висновки теоретичного і практичного спрямування:

1. З проведеного аналізу фінансового стану підприємства можна зробити висновок, що за два роки (2019 – 2020 рр.) підприємство працювало не стабільно. За такий малий період, деякі показники зазнали значних змін, як в сторону збільшення, так і в сторону зменшення. Найбільш наочними в балансі є збільшення протягом 2020 р. кредиторської на 202852,7 грн. та дебіторської заборгованості на 314980,7 грн. Обидва ці показники зросли досить суттєво, що, в кінцевому випадку, привело до збільшення суми балансу.

2. Загальне зменшення балансового прибутку за звітний період 151 240 грн., відбулося за рахунок наступних факторів:

- зміна прибутку від реалізації продукції: 162 334 грн.;
- зміна прибутку від іншої реалізації: 63,9 тис. грн.;
- зміна суми позареалізаційних результатів: 11 029 грн.

3. Якщо аналізувати діяльність підприємства в цілому, то можна сказати, що на підприємстві нестабільна ситуація, оскільки всі показники змінюються в дуже широких межах, а це мішає його працівникам нормально планувати свою роботу.

4. В дипломній роботі розроблено поточний фінансовий плану підприємства ТОВ «Клімат-Сервіс». Складанням фінансового плану завершує процес внутрішньо-фірмового планування, тому що в ньому відбиті всі напрямки діяльності підприємства: здійснення виробничого процесу; придбання товарно-матеріальних цінностей; взаємовідносини з бюджетом, сторонніми організаціями і працівниками підприємства.

5. На I квартал 2020 року в роботі розроблено план доходів і витрат підприємства, план фінансових результатів діяльності підприємства, план розподілу прибутку підприємства, план фінансування капітальних вкладень та план грошових надходжень і витрат підприємства.

6. Запропоновано створення сучасної системи управління фінансами, заснованої на розробці і контролі виконання ієрархічної системи бюджетів підприємства. Система бюджетів дозволить установити поточний і оперативний контроль над надходженням і витратою засобів, створити реальні умови для вироблення ефективної фінансової стратегії.

7. На завершення в роботі пропонується впровадження операційного аналізу фінансів підприємства ТОВ «Клімат-Сервіс». Наприклад, аналіз запасу фінансової міцності, граничного прибутку та сили операційного важеля. Підприємство в звітному періоді відробило з прибутком 0,239, що більше граничного прибутку рівної 0,238 та з запасом міцності в 22,8%. При цьому вплив сили операційного важеля, досить великий, тому що будь-яка зміна виторгу дасть зміну прибутку в 4,37 разів. Якщо виторг знизиться на 2%, то прибуток знизиться на 8,74%. Це небезпечно для підприємства.

Удосконалення управління фінансами малих і середніх підприємств потребує глибокого вивчення сучасного стану форм і методів цього управління, оцінки його ефективності. Надалі потрібно на основі статистичної бази і фактичного матеріалу досліджувати сучасні тенденції фінансового розвитку малих і середніх підприємств України та шукати шляхи забезпечення їх фінансовими ресурсами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алфьорова І. Дослідження економічної сутності бюджетування та фінансового планування / І. Алфьорова, М. Колесникова // Схід. – 2015. – № 3 (103). – С. 3-7.
2. Белоусова І.А. Вдосконалення планування як функції управління суб'єктів господарської діяльності / І.А. Белоусова // Вісник ЖДТУ. – 2018. – №1 (59). – С. 71-74.
3. Білоусова О.С. Фінансове планування підприємств в управлінні процесами збалансування фінансів реального сектора / О.С. Білоусова // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2017. – № 3, Т. 1. – С. 45-54.
4. Богомолова Н. І. Удосконалення фінансового планування на залізничному транспорті / Н.І. Богомолова, О.О. Кравченко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2020. – № 34. – С. 164-167.
5. Бурлаков О.О. Становлення фінансового планування підприємств в Україні / О.О. Бурлаков // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2015. – № 1 (59). – Ч 2. – С. 251-253.
6. Бюджетування: практика застосування на українських підприємствах // матеріали професійної конференції. ТОВ «Фінансовий Аналітик-Сервіс», м. Київ, 12 грудня 2013 р. – 79 с.
7. Ватченко О.Б. Бюджетування як інструмент фінансового планування / О.Б. Ватченко, О.Ю. Вороніна // Економічний простір. – 2014. – № 60. – С. 133 – 143.
8. Гончаренко І. В. Методичні підходи до впровадження системи бюджетування на підприємствах / І.В. Гончаренко, Н.С. Танклевська // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка та менеджмент». – 2015. – Вип. 5/2 (40). – С. 64-68.
9. Єзгор Л. Планування – основний елемент фінансового менеджменту підприємства в Україні / Л. Єзгор // Формування ринкової економіки в Україні. – 2020. – Вип. 19. – С. 219-223.

10. Іляшенко А.Х. Теоретичні засади фінансового планування і прогнозування в Україні / А.Х. Іляшенко // Економічний простір. – 2015. – №61. – С. 178-190.
11. Іонін Є.Є. Фінансова аналітика сучасного бізнесу: [монографія] / Є.Є. Іонін, М.М. Овчинникова. – Донецьк, ДонНУ, 2015. – 311 с.
12. Квасовський О. Теоретична концептуалізація формування фінансового механізму виробничих кластерів / О. Квасовський, Е. Карапетян // Світ фінансів. – 2014. – № 3. – С. 135-146.
13. Кнейслер О.В. Фінансове адміністрування і менеджмент у системі управління фінансами суб'єктів господарювання / О.В. Кнейслер, Н.І. Налукова // Наукові записки національного університету «Острозька академія». – 2013. – Вип. 24. – С. 169-173.
14. Когут І. А. Необхідність та особливості здійснення фінансового планування на підприємствах в сучасних умовах господарювання / І.А. Когут // Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки) / За ред. М.Ф. Кропивка. – Мелітополь, 2015. – № 4 (20). – С. 153-160.
15. Коркуна Д.М. Фінансове прогнозування, як основа фінансових планів підприємства / Д.М. Коркуна // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Проблеми економіки та управління. – 2020. – №628. – С. 539-545.
16. Костецький В.В. Фінансовий контролінг у системі управління фінансами підприємства / В. В. Костецький // Наукові записки національного університету «Острозька академія». – 2015. – Вип. 19. – С. 143-146.
17. Костирко Л.А. Фінансовий механізм сталого розвитку підприємств: стратегічні орієнтири, системи забезпечення, адаптація: Монографія / Л.А. Костирко. – Луганськ: Вид-во «Ноулідж», 2015. – 474 с.
18. Кравченко О.О. Генезис теорій фінансового планування і прогнозування / О.О. Кравченко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2016. – № 36. – С. 56-60.

19. Кравченко О.О. Передумови використання сценарного підходу до фінансового планування і прогнозування на залізничному транспорті / О.О. Кравченко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – № 37. – 2016. – С. 140-144.
20. Мельник Д. Л. Роль та місце функціональних стратегій у загальній стратегії розвитку підприємства / Д.Л. Мельник // Вісник Хмельницького національного університету. Серія: "Економічні науки". – 2017. – № 4. Т. 2. – С. 208-212.
21. Парсяк В. Н. Наукове дослідження магістранта: у 6 ч. Ч. 1. Методика проведення, формалізації і публічного захисту результатів : навч. посіб. / В. Н. Парсяк, Н. Є. Терьошкіна, І. А. Воробйова ; за ред. проф. В. Н. Парсяка. – Миколаїв : НУК, 2013. – 202 с.
22. Савченко В.Ф. Планування і прогнозування: еволюційні зміни та ситуація в Україні / В.Ф. Савченко // Чернігівський науковий часопис. – Серія: Економіка і управління. – 2014. – № 2 (2). – С. 12-20.
23. Савченко К. В. Цільове планування як інструмент реалізації стабілізаційної політики держави / К.В. Савченко // Наука й економіка. – 2014. – № 3 (23). – С. 30-33.
24. Сергійчук С.І. Розвиток бізнес-планування в сфері фінансово-кредитної підтримки малого підприємництва [Електронний ресурс] С. І. Сергійчук, О. А. Іщенко, І. І. Дубинська // Збірник наукових праць "Економічний аналіз". – Тернопіль. – 2020. – Том 30, № 1(2). С. 140-147.
25. Сергійчук С.І. Стан і перспективи розвитку малих і середніх підприємств у легкій промисловості України [Електронний ресурс] С. І. Сергійчук, О. А. Іщенко, І. І. Дубинська // Науково-практичний журнал "Причорноморські економічні студії". – Одеса. – 2020. – №54.
26. Сергійчук С.І. Економічний розвиток на засадах активізації малого підприємництва: Історичні процеси та завдання управління [Електронний ресурс] / І. О. Іртищева, Н. П. Тубальцева, Н. В. Гришина, І. С. Крамаренко, С. І. Сергійчук // Економіка та держава. – Київ. – 2020. – №5. – С. 76-80

27. Ставерська Т.О. Принципи і процедури фінансового планування і прогнозування на підприємстві / Т.О. Ставерська // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2014. – №5. – С. 167-170.
28. Степура В.В. Світовий досвід фінансового планування / В.В. Степура // Науково-виробничий журнал «Часопис економічних реформ». – Луганськ: СНУ ім. В.Даля. – 2014. – № 1 (5). – С. 41-44.
29. Стефанів І.Ф. Напрямки удосконалення фінансової політики підприємств / І.Ф. Стефанів // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2014. – Випуск 13. – С. 542-547.
30. Фінанси підприємств: Навч. посіб. / О. Ю. Ніпіаліді, Н. І. Карпишин. – Тернопіль: Економічна думка, 2019. – 232 с.
31. Хан Д. Планирование и контроль: концепция контроллинга: Пер. с нем./Под ред. и с предисл. А.А. Турчака, Л.Г. Головача, М.Л. Лукашевича. – М.: Финансы и статистика, 2013. – 800 с.
32. Drobyazko S., Hryhoruk I., Pavlova H., Sergiychuk S., & Volchanska L. (2019), «Entrepreneurship Innovation Model for Telecommunications Enterprises», London: Journal of Entrepreneurship Education, vol: 22 issue: 2 (in United Kingdom)
33. Kramarenko I., Archybisova D., Hrystoforov V., Serhiychuk S., Kravets L. (2019), «Strategic Dominants of Forming and Development of Investment Capacity in Transition Economy». Perspectives, Journal on Economic Issues, vol: 5 issue: 2 (in Slovakia)
34. Serhiychuk S. et al. (2021) Increasing Competitiveness of Economic Regions: Prospects for Innovative Development. Intelligent Human Systems Integration 2021. IHSI 2021. Advances in Intelligent Systems and Computing, vol 1322. Springer, Cham.